

JULI 2021
LANDBRUGSSTYRELSEN

MILJØVURDERING AF FORSLAG TIL LANDDISTRIKTSPROGRAM 2022

MILJØRAPPORT

JULI 2021
LANDBRUGSSTYRELSEN

MILJØVURDERING AF FORSLAG TIL LANDDISTRIKTSPROGRAM 2022

MILJØRAPPORT

PROJEKTNR.

A227057

DOKUMENTNR.

004

VERSION

2.0

UDGIVELSESDATO

13. juli 2021

BESKRIVELSE

Miljørapport

UDARBEJDET

MBRV / JPKA /
STHZ

KONTROLLERET

EMJT

GODKENDT

MBRV

INDHOLD

1	Indledning	7
2	Ikke-teknisk resumé	8
2.1	Landdistriktsprogram 2022	8
2.2	Vurdering af miljøpåvirkninger	8
2.3	Afværgeforanstaltninger og overvågning	10
3	Forslag til Landdistriktsprogram 2022	11
3.1	Baggrund	11
3.2	Ændringer	13
3.3	Alternativer	15
3.4	Andre strategier og planer	15
4	Lovgrundlag og proces for miljøvurdering	16
4.1	Høring af berørte myndigheder	17
4.2	Miljøfaktorer og vurderingskriterier	18
4.3	Data, metode og detaljeringsgrad	18
5	Miljøstatus	20
5.1	Biologisk mangfoldighed	20
5.2	Vand	21
5.3	Klimatiske faktorer	21
5.4	Materielle goder	22
5.5	Ressourceeffektivitet	22
6	Gennemgang af ændrede tilskudsordninger	23
6.1	Minivådområder	23
6.2	N-vådområder	24
6.3	Naturprojekter på kulstofrige jorder (lavbundsprojekter)	25
6.4	Bioslæt på kulstofrige jorde	27

6.5	Pleje af græs- og naturarealer	28
6.6	Sikring af natura 2000-skov	28
6.7	N2000 Rydning/Hegning	29
6.8	Økologisk arealtilskud	30
6.9	Økologisk investeringsstøtte	31
6.10	Målrettet kvælstofregulering	32
6.11	Grøn bioraffinering	33
7	Miljøvurdering	35
7.1	Biologisk mangfoldighed	35
7.2	Vand	36
7.3	Klimatiske faktorer	37
7.4	Materielle goder	38
7.5	Ressourceeffektivitet	38
7.6	Kumulative påvirkninger	39
7.7	Afbødende foranstaltninger	40
7.8	Overvågning	40
8	Miljømålsætninger	41
8.1	Beskrivelse af strategier og handleplaner	41
8.2	Vurdering af strategier og handleplaner	45

1 Indledning

Landbrugsstyrelsen har udarbejdet et forslag til Landdistriktsprogram 2022 (herfra benævnt "programforslaget"), hvis formål er at forbedre konkurrenceevnen for landbruget og bidrage til regeringens miljø, klima- og naturmålsætninger, samt målsætninger for landdistriktsudvikling. Programmet er en udmøntning af midlerne fra den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne, der er en del af EU's fælles landbrugspolitik. Programmet består forsimplet af en række tilskudsordninger til aktiviteter, der understøtter programmets formål.

Programmet skal miljøvurderes jf. §8 i miljøvurderingsloven¹, da det udarbejdes indenfor temaerne landbrug og skovbrug og via dets tilskudsordninger fastlægger rammer for projekter omfattet af samme lovs bilag 1 og 2.

Miljøvurderingen tager udgangspunkt i de ændringer, som der med programmet afstedkommer i betingelserne for tilskud i det gældende Landdistriktsprogram 2014 med ændringer og forlængelse til 2021. Der er således ikke foretaget en miljøvurdering af programmets samlede indhold.

Forud for miljøvurderingen er der udarbejdet en afgrænsningsrapport i medfør af miljøvurderingslovens § 11 med henblik på at afgrænse rapportens omfang og detaljeringsgrad. Afgrænsningen er foretaget dels i en intern proces, dels gennem høring af berørte myndigheder i henhold til lovens § 32.

¹ Lovbekendtgørelse nr. 973 af 25. juni 2020 om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM).

2 Ikke-teknisk resumé

Der er udført en miljøvurdering i henhold til miljøvurderingslovens bestemmelser af forslag til Landdistriktsprogram 2022 (benævnt "programforslaget"). Det følgende udgør en kort sammenfatning af miljørapportens vurderinger.

2.1 Landdistriktsprogram 2022

Programforslaget er den danske udmøntning af midlerne fra den Europæiske Landbrugsfond for udvikling af landdistrikterne og består af en række tilskudsordninger med strategisk økonomisk støtte til aktiviteter i landdistriktet. Programforslaget er den videre forlængelse af Landdistriktsprogram 2014-2020 med revision i 2016 og 2021 samt forlængelse til 2021.

Med programforslaget foretages der en række ændringer af det forudgående program, der agerer 0-alternativ. Der foreslås nye tilskudsordninger for hhv. biomas-seslæt på kulstofholdige jorder og grøn bioraffinering. Ordningen for økologisk arealtilskud udgår, imens vilkårene for at opnå tilskud til hhv. naturprojekter på kulstofrige jorder (lavbundsprojekter) og pleje af græs og naturarealer ændres. Der sker tillige ændringer i programmets overordnede finansiering med reduceret økonomisk ramme til N-vådområder og økologisk arealtilskud samt øget økonomisk ramme til minvådområder, indsatser på kulstofrige jorder, pleje af naturarealer, økologisk investeringsstøtte og målrettet kvælstofregulering.

2.2 Vurdering af miljøpåvirkninger

Miljøvurderingen skal omfatte den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet. Den er afgrænset til at omhandle biologisk mangfoldighed, vand, klimatiske faktorer, materielle goder, ressourceeffektivitet og kumulative påvirkninger.

2.2.1 Biologisk mangfoldighed

Programforslaget øger tilsagnsrammen for tilskud til ekstensivering af landbrugsarealer, hvilket vurderes at bidrage til øget biologisk mangfoldighed på de berørte arealer såvel som i vandrecipienter, der som følge deraf bl.a. modtager færre næringsstoffer. Tillige øges tilsagnsrammen for indsatser, der forbedrer eksisterende natur, herunder græsning, pleje, hegning af naturarealer, samt tilskud til biodiversitetsforbedrende indsatser i skove. Med programforslaget bortfalder ordningen for økologisk arealtilskud, imens tilsagnsrammen for N-vådområder reduceres, hvilket isoleret set kan føre til forringelse af biologisk mangfoldighed.

Samlet set vurderes programforslaget dog at bidrage til skabelse af bedre betingelser for biologisk mangfoldighed på kulstofrige jorder, områder omfattet af indsatsbehov for kvælstof samt i eksisterende naturområder.

2.2.2 Vand

Med programforslaget ændres der på tilskud til aktiviteter, der påvirker udvaskningen af kvælstof og pesticid til vandmiljøet. Tilsagnsrammen for tilskud til N-vådområder reduceres, imens den øges for minivådområder, målrettet kvælstofregulering og lavbundsprojekter. Tilsagnsrammen til ekstensiverende aktiviteter såsom bioslæt, græsning, og braklægning øges, imens økologistøtten reduceres.

Samlet set vurderes programforslaget at bidrage til reduktion i udledningen af næringsstoffer og pesticider til vandmiljøet fra lavbundslande, områder omfattet af indsatsbehov for kvælstof samt i eksisterende naturområder. Omvendt reduceres støtten til et sprøjtefrit landbrug udenfor disse områder.

2.2.3 Klimatiske faktorer

Med programforslaget sker der en væsentlig forøgelse af muligheden for tilskud til ekstensivering og vådlægning af kulstofholdige lavbundslande, der i dag står for en betydelig udledning af drivhusgasser. Rammen til naturprojekter i privat-ejede skove øges desuden, hvilket afstedkommer øget lagring af kulstof i skoven.

Programforslaget understøtter ekstensivering af landbrugsområder, hvilket kan reducere udledning af drivhusgasser fra de konkrete arealer som følge af den op-hørte landbrugsdrift og den dertilhørende reducerede anvendelse af kunstgødning, pesticider, foderproteiner, mv. Det er dog muligt, at dette skaber sekundær udledning fra kompenserende produktion på arealer andetsteds.

Slutteligt etableres der med programforslaget en ny ordning for tilskud til udviklingsprojekter inden for grøn bioraffinering, der som ny teknologi potentielt kan overflødigøre importerede produkter med højt klimaaftryk.

Samlet set vurderes programforslaget således at bidrage til reduceret klimapåvirkning i landdistriktet gennem indsats, der reducerer den direkte udledning af drivhusgasser fra kulstofrige jorder og skovarealer såvel som den indirekte udledning fra landbrugets hjælpeprodukter.

2.2.4 Materielle goder

Programforslaget øger tilsagnsrammen til ekstensivering og omlægning af landbrugsarealer, der i dag huser materielle goder i form af landbrugsproduktion, der i noget omfang bortfalder ved etablering af f.eks. lavbundsprojekter, græsning, braklægning, mv. Omvendt bidrager sådanne aktiviteter til skabelsen af andre, sekundære materielle goder såsom herlighedsværdi, mulighed for rekreativ ud-foldelse og grundvandsbeskyttelse.

Programforslaget øger rammen for tilskud til investeringer i teknologi, der kan øge de materielle goder i landdistriktet. Det drejer sig om den økologiske investeringsstøtte, der er rettet mod mark-, gartneri- og staldinvesteringer, der kan øge den enkelte bedrifts produktivitet, samt udviklingsprojekter inden for grøn bioraffinering, der kan f.eks. understøtte mere lokal produktion af grønne proteiner.

2.2.5 Ressourceeffektivitet

Programforslaget omfatter en overordnet investering i ressourceeffektiviteten i landdistriktet gennem de to nye ordninger for hhv. bioraffinering og biomasseslæt.

Grøn bioraffinering har potentiale til at anvende lokalt produceret græs, kløvergræs og andre proteinafgrøder til høj kvalitetsprodukter, for på den måde at skabe merværdi. Denne lokale produktion er en forøgelse af ressourceeffektiviteten, idet den har potentiale til at reducere import af foderproteiner og fossile brændstoffer. Ordningen understøttes af den nye ordning for biomasseslæt, der foruden at fjerne næringsstoffer fra lavbundsjord kan bidrage med biomasse til bioraffinering.

2.2.6 Kumulative påvirkninger

Programforslaget kan ikke ses som en enkeltstående støttemulighed i år 2022, idet det bygger videre på tilskudsordninger og tilsagn fra det tidligere program og skaber forbindelse til den kommende CAP-plan, der træder i kraft i 2023. For eksempel afspejler den særligt store tilsagnsramme for pleje af græs og naturarealer, at mange af de tidligere tilsagn på ordningen udløber i 2021 og ønskes forlænget, således at det eksisterende hektarniveau med tilskud opretholdes. Tilsvarende afbødes den bortfaldne ordning for økologisk arealtilskud af en forventet revideret ordning i CAP-planen, der vil bevirke, at der i praksis ikke vil være en periode uden økologitilskud. Således agerer programforslaget sammen med både tidligere og eksisterende programmer som en samlet understøttende prioritering af produktion og miljøbeskyttelse i landdistriktet.

2.3 Afværgeforanstaltninger og overvågning

Generelt er ordningerne udarbejdet under hensyntagen til, hvordan potentielt afledte og uønskede effekter kan undgås gennem indarbejde afbødende tiltag. De med programmet støttede aktiviteter vil desuden i vidt omfang kræve tilladelser efter anden lovgivning ved etablering, og det må derfor forventes, at uønskede miljøpåvirkninger vil blive reguleret i den konkrete sagsbehandling af hvert enkelt projekt. Det vurderes derfor, at vedtagelse af programforslaget ikke nødvendiggør særskilte afværgende foranstaltninger.

Der er i regi af de nationale målsætninger og handleplaner for hver af de vurderede miljøfaktorer overvågning af, om den nuværende og kommende indsats er tilstrækkelig. Endvidere er der EU-monitorering af, om landdistriktsmidlerne udmøntes efter hensigten. Det vurderes derfor, at vedtagelse af programforslaget ikke nødvendiggør særskilt overvågning.

3 Forslag til Landdistriktsprogram 2022

3.1 Baggrund

Landdistriktsprogrammet er den danske udmøntning af midlerne fra den Europæiske Landbrugsfond for udvikling af landdistrikterne, der er en del af EU's fælles landbrugspolitik, og som i Danmark administreres af Landbrugsstyrelsen.

Programmet har sit udspring i den Europæiske Landdistriktsforordning², hvori der i artikel 4 fremgår følgende overordnede målsætninger:

- > Fremme af landbrugets konkurrenceevne
- > Sikring af bæredygtig forvaltning af naturressourcer og klimatiltag
- > Opnåelse af en afbalanceret territorial udvikling af økonomien og samfundene i landdistrikterne, herunder skabelse og opretholdelse af beskæftigelse

Forordningens målsætninger underinddeles i artikel 5 i såkaldte "prioriteter" med dertilhørende "fokusområder". Med landdistriktsprogrammet etableres der tilskudsordninger (også benævnt "foranstaltninger") med landdistriktsmidler til konkrete projekter, der hver understøtter ét eller flere af forordningens fokusområder og derved også overordnede målsætninger.

Det er en grundlæggende forudsætning for tilskud, at projekterne ligger i det danske landdistrikt, der i forordningen er defineret som områder udenfor landets 13 største byområder med mere end 45.000 indbyggere – se Figur 3-1.

Figur 3-1 Den geografiske afgrænsning af det danske landdistrikt, indenfor hvilket landdistriktsprogrammet giver tilskud til projekter. Landdistriktet er markeret med grøn. Byområder er markeret med rød.

² Forordning nr. 1305/2013 af 17. december 2013 om støtte til udvikling af landdistrikterne fra Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne (ELFUL) og om ophævelse af Rådets forordning (EF) nr. 1698/2005.

Nedenfor i Tabel 3-1 ses et overblik over de af forordningens fokusområder, som ordningerne i det danske landdistriktsprogram understøtter.

Fokusområder som programforslagets tilskudsordninger føder ind i
Fremme vidensoverførsel og innovation inden for landbrug, skovbrug og landdistrikter
1A) Fremme innovation og vidensbasen i landdistrikterne
1B) Styrke forbindelserne mellem landbrug, fødevarereproduktion og skovbrug samt forskning og innovation.
1C) Fremme af livslang læring og erhvervsuddannelse inden for landbrug og skovbrug
Styrke konkurrenceevnen for alle typer landbrug og forøge bedrifternes levedygtighed
2A) Lette omstruktureringen af bedrifter, navnlig bedrifter med en lav grad af markedsdeltagelse, markedsorienterede bedrifter i bestemte sektorer og bedrifter med behov for diversificering af landbruget.
Bedre tilrettelæggelse af fødevarerekæden, herunder forarbejdning og markedsføring af landbrugsprodukter, dyrevelfærd og risikoforvaltning
Ingen tilskudsordninger
Genoprette, bevare og forbedre økosystemer i tilknytning til landbruget og skovbruget
4A) Genoprette, bevare og forbedre biodiversiteten, bl.a. i Natura 2000-områder, inden for landbrug af høj naturværdi og af de europæiske landskaber
4B) Forbedre vand- og arealforvaltningen, som bidrager til at opfylde vand-rammedirektivets mål
4C) Forbedre forvaltningen af jordbunden, erosion, gødningsstoffer og pesticider.
Fremme ressourceeffektivitet og støtte overgangen til en klimaresistent lavesmissionsøkonomi i landbrugs-, fødevarer- og skovbrugssektoren
5B) Forbedre effektiviteten i energiforbruget i landbruget og inden for forarbejdning af fødevarer.
5C) Lettere levering og brug af vedvarende energikilder, biprodukter, affald, restprodukter og andre non-food-råmaterialer til bioøkonomi.
5D) Reducere udledningen af drivhusgasser og ammoniak fra landbruget og forbedre luftkvaliteten
Fremme social integration, fattigdomsbekæmpelse og økonomisk udvikling i landdistrikterne.
6B) Fremme lokaludvikling i landdistrikterne

Tabel 3-1 Fokusområder fra Landdistriktsforordningen, som Landdistriktsprogram 2022 kan give tilskud til via tilskudsordninger. Fokusområderne er indtelt iht. forordningens prioriteter (fed skrift).

Det første landdistriktsprogram i medfør af landdistriktsforordningen var Landdistriktsprogram 2014-2020. Dette er blevet revideret som følge af politiske beslutninger med virkning fra hhv. 2016 og 2017, ligesom det blev forlænget med mindre ændringer til at gælde i 2021. Nærværende miljørapport omhandler endnu en forlængelse til 2022, inden programmet planlægges erstattet af den kommende CAP-plan (European Common Agricultural Policy).

3.2 Ændringer

3.2.1 Definition af programændringer

Miljøvurderingen fokuserer på væsentlige ændringer i udbetalingen af tilskuds-midler til projekter, der må forventes at have en direkte miljøpåvirkning.

Referencegrundlaget for, om der er sket en ændring af udbetaling, er det eksiste-rende landdistriktsprogram – se afsnit 3.3 om alternativer. Om ændringerne er væsentlige, vurderes at bunde i enten en væsentligt ændret økonomisk ramme for tilskudsordninger eller en væsentlig ændring af krav til projekter, der kan modtage midler fra en given tilskudsordning.

I vurderingen af om en ordnings økonomiske ramme er væsentligt ændret tages der udgangspunkt i den samlede bevilling, som der sikres med vedtagelse af pro-gramforslaget. Dette er valgt, fordi den samlede økonomiske ramme er en god indikator for, hvordan den miljøvurderede beslutning samlet set vil påvirke. Det er dog vigtigt at påpege, at enkelte bevillinger er store, da de sikrer økonomi over en årrække, og således fremgår de som væsentligt udvidede, selvom de måske ikke resulterer i en øget årlig økonomisk ramme. Endvidere vil nogle tilskud i praksis bibeholde eksisterende forhold, imens andre skaber ny forandring. Hvor det er relevant, vil sådanne overvejelser fremgå af miljørapportens tekst.

Tilskudsordninger, der i store træk videreføres fra det eksisterende landdistrikts-program, redaktionelle ændringer eller ajourføring i forhold til allerede gældende regulering, vil ikke blive miljøvurderet, idet sådanne ændringer ikke vurderes at føre til væsentlig ændring i udbetalingen af midler og dermed ikke en ændret miljøpåvirkning.

3.2.2 Resulterende programændringer

Med programforslaget øges den samlede økonomiske tilsagnsramme for tilskud til projekter med 53 % til i alt 2.484 mio. kr. Tabel 3-2 viser et overblik over de væsentligt ændrede tilskudsordninger.

I forhold til vådområder videreføres tilskudsordningen for minivådområder og ud-vides økonomisk med 23 %, der dækker over en reduceret årlig udbetaling over to år. Tilskudsordningen for N-vådområder videreføres men reduceres med 47 %.

I forhold til indsatser på kulstofrige jorder videreføres den nuværende ordning for lavbundsprojekter. Ordningen skifter dog navn til "naturprojekter på kulstofrige jorder" og ændres, så der udgår et krav om, at minimum 75 % af projektarealet skal være beliggende på kulstofrige lavbunds-jorder med mindst 6 pct. organisk kulstof. Ordningens økonomiske ramme udvides samtidig markant med 319 % i en ét-årig bevilling. Endvidere etableres der en ny tilskudsordning for bioslæt, som der bevilges 97 mio. til.

Tilskudsordning	Ændret økonomisk ramme	Ændret regulering	År
Minivådområder	+ 49 mio. / + 23 %		2022–23
N-vådområder	- 165 mio. / - 47 %		2022
Naturprojekter på kulstofrige jorder	+ 286 mio. / + 319 %	Krav til beliggenhed udgår	2022
Biomasseslæt på kulstofrige jorder	+ 97 mio.	Ny ordning	2022
Pleje af græs- og naturarealer	+ 217 mio. / + 322 %	Krav til græsningstryk sænkes	2022
Sikring af N2000-skov	+ 9 mio. / + 52 %		2022
N2000 rydning/hegning	+ 34 mio. / + 134 %		2022–23
Økologisk arealtilskud	- 248 mio. / - 100 %	Ordning udgår	
Økologisk investeringsstøtte	+ 30 mio. / + 75 %		2022
Målrettet kvælstofregulering	+ 550 mio. / + 289 %		2022–25
Grøn bioraffinering	+ 15 mio.	Ny ordning	2022–24

Tabel 3-2 *Overblik over væsentligt ændrede tilskudsordninger i Landdistriktsprogram 2022 ift. det gældende Landdistriktsprogram 2014-2020 med forlængelse i 2021. Væsentlige ændringer relateres til ændringer i ordningernes samlede økonomiske ramme og/eller regulerende tekst. Nogle ordninger sikrer mulighed for tilsagn i en årrække. Dette fremgår af den sidste søjle "år".*

Der sikres bedre tilskudsbetingelser for græsning ved at sænke mindstekravet til græsningstryk for tilskud til pleje af græs og naturarealer. Ordningens økonomiske ramme udvides markant med 322 %, hvilket skyldes, at mange eksisterende tilsagn udløber i 2021.

I forhold til naturpleje videreføres tilskudsordningerne for sikring af Nature 2000-skov samt rydning og hegning af Natura 2000-områder, tilgroede arealer og forberedelse til afgræsning. Ordningernes økonomiske ramme udvides med hhv. 52 % og 134 %. Bevillingen for rydning/hegning udmøntes over en 2-årig periode.

I forhold til økologistøtte øges den eksisterende tilskudsordning for investeringsstøtte med 75 %, imens ordningen for arealtilskud udgår med en reduktion i tilskud til økologi på 248 mio. til følge. Ordningen forventes reintroduceret i den kommende CAP-plan (beskrevet under kumulative påvirkninger i afsnit 7.6).

Tilskudsordningen for målrettet kvælstofregulering udvides betydeligt økonomisk, idet der med programforslaget sikres økonomi til tilskud i de kommende 4 år. Slutteligt etableres der en ny tilskudsordning for grøn bioraffinering på samlet set 15 mio., der udmøntes over 3 år.

Det er vurderes, at flere af de eksisterende tilskudsordninger videreføres i et omfang, hvor de ikke ændres væsentligt og derfor ikke skal miljøvurderes, herunder:

- > P-vådområder: videreføres med sammenlignelig økonomisk ramme

- > Etablering af Skov: videreføres med samme økonomiske ramme
- > Miljø og klimateknologi: videreføres med sammenlignelig økonomisk ramme. Dog udmøntes rammen på 180 mio. over tre år fremfor de 200 mio. fra forrige program, der blev udmøntet over ét år.
- > Lokale aktionsgrupper: videreføres med samme økonomiske ramme

Alle ændrede tilskudsordninger beskrives og miljøvurderes særskilt i kapitel 6 forud for den samlede miljøvurdering af hele programforslaget i kapitel 7.

3.3 Alternativer

0-alternativet repræsenterer det scenarie, hvor programforslaget ikke vedtages. I dette tilfælde ville der teknisk set ske et stop i udbetalingen af landdistriktsmidler. Dette vurderes dog ikke som et realistisk scenarie, idet der fra europæisk side er øremærket midler til udvikling af landdistrikterne, som Danmark i så fald skulle afstå at benytte.

I nærværende miljørapport betragtes 0-alternativet som det scenarie, hvor der ikke kan opnås politisk enighed om det foreslåede program, og der derved træffes beslutning om at videreføre tilskudsordninger og finansieringsplan fra det eksisterende program. Således defineres og vurderes programforslagets "ændringer" i forhold til det eksisterende landdistriktsprogram.

Der vil i miljørapporten ikke blive belyst andre alternativer end 0-alternativet.

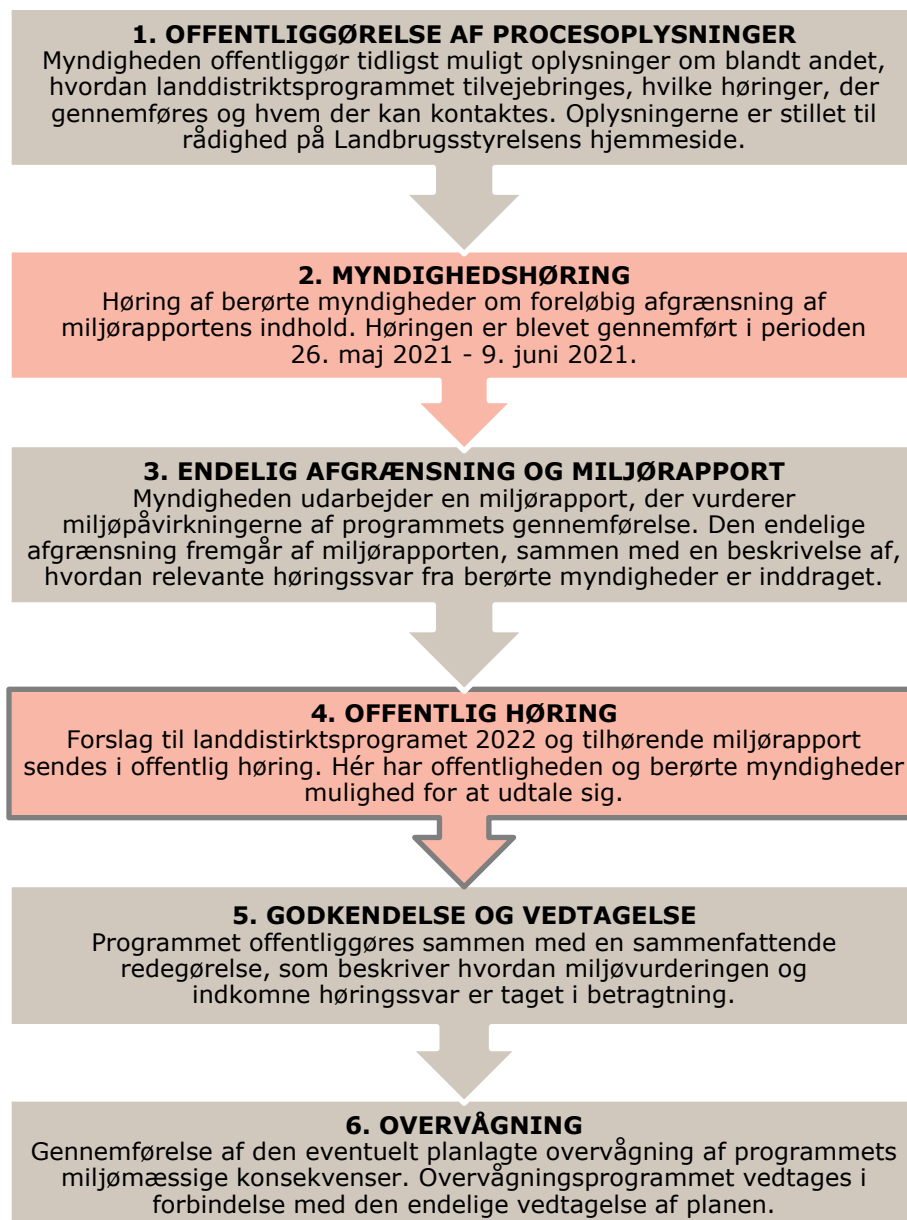
3.4 Andre strategier og planer

I forbindelse med miljørapportens afgrænsning (se afsnit 4.2) blev der udarbejdet et overblik over strategier og handleplaner med miljømålsætninger, hvis opfyldelse kan påvirkes af Landdistriktsprogram 2022, og som programmet derved kan agere kumulativt sammen med. Disse fremgår af listen nedenfor og vil blive beskrevet og vurderet i kapitel 8 om miljømålsætninger.

- > Habitatdirektivet
- > Natura 2000-planer
- > Naturplan Danmark
- > Vandrammedirektivet
- > Nitrathandlingsprogram
- > Pesticidstrategien
- > Vandområdeplaner
- > Klimaloven
- > Strategi for cirkulær økonomi
- > Europæiske grønne pagt
- > FN's verdensmål

4 Lovgrundlag og proces for miljøvurdering

Forslag til Landdistriktsprogram 2022 er omfattet af krav om miljøvurdering jf. § 8, stk. 1 i Lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter. Miljøvurderingen vil blive gennemført efter de seks trin fra Figur 4-1.

Figur 4-1: Grafisk oversigt over faserne i miljøvurderingsprocessen.

- Myndighedsbehandling: Landbrugsstyrelsen
- Høringsperiode
- Aktuel fase i miljøvurderingsprocessen

4.1 Høring af berørte myndigheder

Der blev sendt en afgrænsningsrapport i høring hos berørte myndigheder i perioden fra d. 26. maj 2021 til d. 9. juni 2021 om bemærkninger til omfanget og indholdet af miljørapporten. De hørte myndigheder var:

- > Ministeriet for Fødevarer Landbrug og Fiskeri
- > Miljøministeriet
- > Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet
- > Landbrugsstyrelsen (Jordbrugskontrol)
- > Naturstyrelsen
- > Miljøstyrelsen
- > Bolig- og Planstyrelsen
- > Fødevarestyrelsen
- > Energistyrelsen
- > De danske kommuner

Høringen gav mulighed for at stille forslag om miljøforhold, der burde belyses og vurderes i miljøvurderingen, og forslag til målsætninger, der også burde inddrages i miljøvurderingen. Der er indkom følgende bemærkninger:

- > Bornholm Kommune og Hillerød Kommune stillede spørgsmål til en tekstmæssig uklarhed i afgrænsningsrapporten vedr. risiko for jordforurening. Denne er blevet afklaret telefonisk.
- > Naturstyrelsen stiller spørgsmål ved, om naturbeskyttelsesloven ikke burde fremgå under målsætninger, som programforslaget holdes op mod.
 - > Håndtering: Kapitel 8 vurderer programforslaget ift. målsætninger fra strategier og handleplaner – ikke lovgivning, der har et "formål" men ofte ingen "målsætning". Alle projekter, der afstedkommer af programforslaget, skal leve op til gældende lovgivning, herunder også at de f.eks. ikke må ændre på tilstanden i naturområder omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Forholdet til naturbeskyttelsesloven behandles i afsnit 5.1, hvor naturområder beskyttet af § 3 beskrives under den gældende miljøstatus.
- > Miljøstyrelsen stiller spørgsmål ved, om miljøfaktoren "jordbund og jordarealer" ikke bør vurderes, idet lavbundsprojekter og bioslæt påvirker kulstofmængden i jorden.
 - Håndtering: Reduktion af kulstof i lavbundslande og CO₂-udledningen herfra er et væsentligt forhold i miljøvurderingen. Idet det mest af alt knytter sig til reduktion af udledning af drivhusgasser, behandles forholdet under miljøfaktoren "klimatiske faktorer".
- > Miljøstyrelsen stiller spørgsmål ved, om miljøfaktoren "luft" ikke bør vurderes, idet midler til teknologiudvikling kan påvirke f.eks. udledninger af ammoniak.
 - Håndtering: Ordningen for Miljø- og klimateknologi ændres ikke væsentligt med programforslaget og er således ikke omfattet af miljøvurderingen. Af samme årsag vurderes det ikke væsentligt at behandle miljøfaktoren "luft". Udledninger af Drivhusgasser behandles under "klimatiske faktorer".
- > Miljøstyrelsen stiller spørgsmål ved, om miljøfaktoren "landskab" ikke bør vurderes, idet projekter med tilskud fra landdistriktsprogrammet kan være synlige elementer i det åbne land.
 - Håndtering: De med programforslaget ændrede ordninger vedrører primært ændringer i driften af arealer, der overordnet set ikke har stor synlighed (f.eks. omlægning til økologi eller såning af efterafgrøder), og som der ofte vil fremstå som naturlige elementer (f.eks. ekstensivering af lavbund og

randzoner). Programmets mest synlige aktivitet med tilskud skønnes at omhandle skovrejsning, der kan påvirke landskab væsentligt på uhensigtsmæssige lokaliteter. Netop denne ordning ændres dog ikke væsentligt i programforslaget og er derfor ikke omfattet af miljøvurderingen. Det fastholdes således, at de med programforslaget ændrede tilskudsordninger, ikke skønnes at afstedkomme en væsentlig landskabelig påvirkning, hvorfor miljøvurderingen ikke vil omhandle miljøfaktoren "landskab"

- > Miljøstyrelsen stiller spørgsmål ved, om miljøvurderingen ikke bør holde programforslaget op mod målsætningerne i Pesticidstrategien, Nitrathandlingsprogrammet og den fælles plan for Østersøen (Baltic Sea Action Plan).
- > Håndtering: Pesticidstrategien og Nitrathandlingsplanen inddrages under vurderingen af målsætninger i kapitel 8. Den fælles plan for Østersøen undlades, idet programforslaget ikke vurderes at have grænseoverskridende påvirkninger, samt idet forholdet skønnes varetaget gennem forpligtelserne i medfør af Vandrammedirektiver, herunder vandområdeplanerne.

4.2 Miljøfaktorer og vurderingskriterier

I afgrænsningsrapporten er der redegjort for hvilke miljøfaktorer, der sandsynligvis vil blive påvirket af gennemførelsen af planernes tiltag. Med baggrund heri samt de indkomne høringssvar afgrænses miljøvurderingen til at omhandle de i Tabel 4-1 angivne miljøfaktorer med vurderingskriterier.

Miljøfaktor	Vurderingskriterie
Biologisk mangfoldighed	> Beskyttelse af fauna og flora
Vand	> Udledning af stoffer til vandmiljøet
Klimatiske faktorer	> Udledning af drivhusgasser
Materielle goder	> Ændring af arealanvendelse
Ressourceeffektivitet	> Cirkulering af biomasse

Tabel 4-1 Redegørelse for kriterier for vurdering af påvirkningen af hver af de afgrænsede miljøfaktorer.

Det er i afgrænsningsrapporten vurderet, at forslag til Landdistriktsprogram 2022 ikke medfører væsentlige indvirkninger på følgende miljøfaktorer:

- > Befolkningen og menneskers sundhed
- > Jordbund og jordarealer
- > Luft
- > Landskab
- > Kulturarv samt arkitektonisk og arkæologisk arv
- > Katastroferisici og ulykker

4.3 Data, metode og detaljeringsgrad

For hver af de i Tabel 4-1 angivne miljøfaktorer beskrives der i kapitel 5 en overordnet national miljøstatus, der vil danne grundlag for vurderingen af programforslagets miljøpåvirkninger. Herefter gennemføres der i kapitel 6 en gennemgang af hver af de væsentligt ændrede ordninger (se Tabel 3-2) mhp. at afdække hver enkelt ordnings påvirkning. Resultaterne herfra samles der op på i kapitel 0, hvor

det vurderes, hvordan det samlede program vil påvirke hver miljøfaktor. Det vurderes tillige om programforslaget i væsentlig grad vil agere kumulativt sammen med andre planer/programmer, samt om der er behov for afbødende foranstaltninger og/eller overvågning af eventuelle påvirkninger. Slutteligt gennemføres der i kapitel 8 en vurdering af, hvorvidt programforslaget skønnes at fremme eller udgøre en hindring for realisering af de miljø- og naturmålsætninger, som er beskrevet i internationale, nationale og lokale strategier og handlingsplaner.

Miljøvurderinger af programmer foretages på baggrund af den eksisterende viden og balanceres i overensstemmelse med det konkrete programs detaljeringsniveau. Programforslaget har et overordnet format, hvor der muliggøres tilskud til specielle typer projekter ud fra et rationale om at understøtte en udvikling, der understøtter både nationale og internationale målsætninger. Landdistriktsprogrammet fastlægger ikke nogen nærmere geografi for projekter, idet dette afhænger af de kommende specifikke projektansøgninger. Med skelen til programmets karakteristika og regulering vil miljøvurderingen således blive udført på en geografisk overordnet skala, hvor der vurderes på, hvordan ordninger påvirker den nationale miljøstatus for en given miljøfaktor generelt.

Miljørapportens konsekvensvurderinger vil omfatte både primære og sekundære miljøpåvirkninger. Primære påvirkninger betragtes i denne sammenhæng som de effekter, som en given ordning er etableret for at opnå – f.eks. mindsket stofbelastning af vandmiljøet som følge af tilskudsordningen for målrettet kvælstofregulering. Sekundære miljøpåvirkninger er effekter, som tilskudsordningerne ikke er virkemidler for at opnå – f.eks. øget biologisk mangfoldighed i ekstensiverede arealer i medfør af ordningen for målrettet kvælstofregulering.

Miljørapportens konsekvensvurderinger tager udgangspunkt i de påvirkninger, der afstedkommer af ændrede ordninger, herunder ændret regulering eller økonomisk ramme for tilskud. Det er valgt at tage udgangspunkt i ændringer i ordningernes samlede økonomiske ramme, idet dette en god indikator for, hvordan den miljøvurderede beslutning samlet set vil påvirke. Denne indikator beskriver dog ikke alle nuancer i programmets ændringer. Nogle øgede bevillinger udmøntes over flere år og vil således ikke nødvendigvis medføre et øget årligt tilskud. Nogle tilskud bibeholder eksisterende forhold, imens andre skaber ny forandring. Hvor det er relevant, vil sådanne overvejelser indgå i miljøvurderingen.

Miljørapportens konsekvensvurderinger vil i overvejende grad være kvalitative, idet det ikke skønnes muligt at kvantificere påvirkninger meningsfuldt grundet den på programniveau manglende viden om geografi og karakteristika for de kommende projekter, der vil modtage tilskud, samt fordi det ikke er sikkert, at hele finansieringsrammen vil blive udnyttet.

Det er i konsekvensvurderingerne af de enkelte ordninger ikke muligt at fastlægge påvirkningernes eksakte omfang, idet dette afhænger af de enkelte projekter, som der senere vil modtage tilskud, herunder de konkrete projekters art, omfang, placering og regulering. Hvor sådanne projekter må forventes at kunne medføre væsentlig miljøpåvirkning, er disse som udgangspunkt omfattet af miljøvurderingslovens bestemmelser om konkrete projekter (VVM).

5 Miljøstatus

I dette kapitel redegøres for den eksisterende nationale miljøtilstand indenfor de udvalgte miljøfaktorer. Hvis andet ikke er anført, er afsnittenes indhold hentet fra Miljøstyrelsens rapportering af Danmarks aktuelle miljøstatus³. Se kapitel 8 for en nærmere gennemgang af de citerede strategier og handleplaner.

5.1 Biologisk mangfoldighed

Biologisk mangfoldighed omfatter variation af og samspil imellem levende organismer i økosystemer på land og i vand, herunder plante-, svampe og dyrearter.

Overordnet set har naturen i Danmark og dets levesteder for planter og dyr været i tilbagegang over de sidste 100 år grundet opdyrkning af land, urbanisering og industrialisering. Der er i Danmark mere end 35.000 arter, hvoraf 10.662 (ca. 30 %) i 2019 var registreret som truede på den danske rødliste – rangerende fra "næsten truede" til decideret "forsvundet"³. I bilag IV i det Europæiske habitatdirektiv⁴ forefindes en liste over dyrearter, der er truede på europæisk plan og hvis levesteder og vilkår derfor kræver en særlig beskyttelse – i daglig tale benævnt "Bilag IV-arter". I Danmark lever der 39 forskellige Bilag IV-arter, der kræver særlig beskyttelse⁵. Arterne må ikke forstyrres og deres yngle- og rasteområder må ikke ødelægges. Dette vurderes blandt andet i forhold til, om deres økologiske funktionalitet påvirkes negativt.

En ikke ubetydelig del af denne udvikling skyldes manglende plads til at naturen og dens arter. I medfør af Naturbeskyttelseslovens⁶ § 3 er der udpeget heder, moser, enge og overdrev, hvis tilstand ikke må påvirkes. Disse arealer udgør ca. 10% af det danske landareal. Hertil kommer et skovareal på ca. 13% – hvoraf kun en mindre andel er uberørt skov³. Andelen af naturområder øges år efter år, men den seneste rapportering fra 2019 over tilstanden i de danske habitatområder viste, at hovedparten af de udpegede strandenge, klitter, enge, moser, heder og overdrev ikke har gunstig bevaringsstatus³.

Danmark har underskrevet biodiversitetskonventionen⁷ og tilsluttet sig EU's Biodiversitetsstrategi om at standse tilbagegangen i biologisk mangfoldighed⁸. Initiativerne er mange for at vende udviklingen. Der er udpeget beskyttede områder i medfør af EU's habitatdirektiv og den danske naturbeskyttelseslov, ligesom der er lanceret en række indsatser indenfor landbrug, skovbrug og i byerne for at skabe mere rum for naturen. Endvidere blev det med planlovsændringen i 2017 besluttet, at hver kommune skal udarbejde et såkaldt "Grønt Danmarkskort", så fauna og flora kan sprede sig på tværs af landet i såkaldte økologiske forbindelser.

³ Miljøtilstand.nu – Hér bliver du klogere på miljøets tilstand. Miljøstyrelsen. ([link](#)).

⁴ EU's habitatdirektiv. Europakommissionen. ([link](#)).

⁵ Bilag IV-arter. Miljøstyrelsen ([link](#)).

⁶ Lovbekendtgørelse nr. 240 af d. 13. marts 2019 om Naturbeskyttelse.

⁷ FN's biodiversitetskonvention. UNEP. ([link](#)).

⁸ EU's biodiversitetsstrategi. EU. ([link](#)).

5.2 Vand

Det danske vandmiljø omfatter kystvande, søer, vandløb og grundvand. Gennem indsatser i vandmiljø- og vandområdeplaner er vandmiljøets tilstand forbedret siden 1980'erne, men Miljøstyrelsen vurderer, at der fortsat er udfordringer³.

En stor andel af de danske vandløb er udrettede med henblik på dræning af hensyn til landbrugsdrift. Med udretning følger ensartede dybder samt strømnings- og iltforhold, der samlet set reducerer vandløbs biodiversitet. Opdyrkningen af landdistriktet har desuden medført dræning og tørlægning af søer og vådområder.

Herudover presses vandmiljøet af udledning af både næringsstoffer og miljøfarlige stoffer fra landbrug, byer og industrier. Foruden direkte udledninger fra industri, overløb, enkeltejendomme eller renseanlæg, sker store dele af udledningen i landdistriktet fra landbruget, hvor der sprøjtes på marker med gødning og pesticider. Stoffer kan afstrømme direkte til vandmiljøet under regnhændelser eller perkolere til grundvandet, hvormed det kan transporteres til åer, søer og marine recipienter.

I medfør af det Europæiske Vandrammedirektiv⁹ har Danmark forpligtet sig til at sikre, at vandmiljøet opnår god fysisk, kemisk og biologisk tilstand. Som led heri udarbejder miljøstyrelsen vandområdeplaner¹⁰, der indeholder en række indsatser. Heri er det et centralt tema at reducere udledningen af næringstoffer fra landdistrikterne gennem f.eks. identificering af områder med indsatsbehov med henblik på reduktion af kvælstof til vandmiljøet.

5.3 Klimatiske faktorer

Klimaet er under forandring grundet udledning af drivhusgasser såsom CO₂, metan og lattergas. Med stigning i den totale koncentration af drivhusgasser i atmosfæren følger højere temperaturer med risiko for hyppigere tørke, mere ekstreme regnhændelser og stigende vandstand til følge.

Målsætningen i EU og i Parisaftalen under FNs Klimakonvention er, at den globale temperaturstigning skal holdes under 2° C i dette århundrede og helst under 1,5° C. I Danmark modsvares dette med den såkaldte klimalov¹¹, hvis mål er, at den samlede drivhusgasudledning skal reduceres med 70 % i 2030 set i forhold til 1990, og på længere sigt at opnå et klimaneutralt samfund i 2050.

Frem til 2018 er Danmarks årlige udledning af drivhusgasser kun reduceret med 29 %, og der er derfor et presserende behov for yderligere indsats ved f.eks. at reducere energiforbruget, fremme anvendelse af fossilfri brændsler og reducere udledningen fra industri og landbrug³. Som én af blot fem anbefalinger ser klimaberådet det som særligt nødvendigt at vådgøre kulstofholdige lavbundslande for derigennem at nedsætte udledningen af klimagasser herfra¹².

⁹ EU's vandrammedirektiv. Miljøstyrelsen. ([link](#)).

¹⁰ Vandområdeplaner 2021-2027. Miljøstyrelsen. ([link](#)).

¹¹ Lov nr. 965 af d. 26. juni 2020 om klima.

¹² Klimarådets statusrapport 2021 – Danmarks nationale og globale klimainsats. ([link](#)).

5.4 Materielle goder

Betegnelsen "materielle goder" handler om tilgængelighed til og muligheden for at udnytte natur- og menneskeskabte goder og ressourcer. I nærværende miljørapport knytter materielle goder sig således i høj grad til arealanvendelsen i det danske landdistrikt.

Landbruget udgør i dag over 60 % af det danske landareal³. Udnyttelsen af jorden til landbrugsformål skaber økonomisk indtjening, fødevarer, energiafgrøder, mv. Der udpeges i den kommunale planlægning særligt værdifulde landbrugsområder, der ud fra bonitetsbetragtninger har særligt gode forhold for landbrugsdrift.

Byformål og trafikale infrastruktur udgør ca. 13 % af det danske landareal³ og er, hvor hovedparten af danskerne lever deres liv med materielle goder i form af beskæftigelse, bosætning, børnepasning, mv.

Cirka 25 % af det danske areal er dækket af skove, lysåben natur samt søer og vandløb³. Foruden at huse biodiversitet (se afsnit 5.1), bidrager arealerne med materielle goder såsom tømmer, herlighedsværdi, grundvandsbeskyttelse, vandkredsløb og tilbageholdelse af regnvand under regnhændelser.

Andre materielle goder i landdistriktet omfatter råstofområder med ressourcer såsom sand, grus, kalk og ler samt energiområder til vind- og solenergi.

5.5 Ressourceeffektivitet

Det danske ressourceforbrug (råstoffer, biomasse, byggematerialer, varer, mv.) har svinget stabilt omkring 24 tons per indbygger over de sidste 20 år med en mindre top kort før finanskrisen. Forbruget har været let stigende siden 2013.³

Fra 1993 og til 2017 er ressourceproduktiviteten (økonomisk værdi skabt fra ressourceforbruget) steget med 35 %, hvilket groft fortolket betyder, at ressourcerne benyttes mere effektivt³.

Når ressourcer er brugt, bliver de til affald, der så vidt muligt skal genanvendes, så de kan genintroduceres i produktionskredsløbet og på den måde reducere efterspørgslen på jomfruelige ressourcer. I 2018 blev 59 % af det producerede affald i Danmark genanvendt imens de resterende 39% blev forbrændt (med varme- og energiudnyttelse) eller på anden måde nyttiggjort³. Set i relation til de øvrige lande i EU har Danmark en meget lav andel deponi.

Der er et stigende fokus nationalt såvel som internationalt på, at ressourcer i stadig højere grad skal genanvendes og genintroduceres i produktionen til højst mulige ressourcemæssige værdi og på så miljø- og klimavenlig en måde som muligt. I regeringens Strategi for Cirkulær Økonomi¹³ er der en udtalt målsætning om at øge cirkulation af ressourcer – herunder specifikt biomasse i landdistriktet.

¹³ Strategi for cirkulær økonomi – Mere værdi og bedre miljø gennem design, forbrug og genanvendelse. Regeringen. 2018. ([link](#)).

6 Gennemgang af ændrede tilskudsordninger

Nedenfor gennemgås de 11 tilskudsordninger, som vurderes at være ændret væsentligt med programforslaget i form af enten en ændret økonomisk ramme eller ændret regulering – se Tabel 3-2. Det vurderes om og i givet fald hvordan hver ændret tilskudsordning kan påvirke de fem miljøfaktorer fra afsnit 4.2. Det er ikke muligt at vurdere omfanget af evt. påvirkninger, idet dette afhænger af art, omfang, geografiske placering og anden regulering af de projekter, der vil modtage tilskud i medfør af programforslaget på et senere tidspunkt.

6.1 Minivådområder

Med programforslaget udvides den økonomiske tilsagnsramme for den eksisterende ordning for minivådområder med 49 millioner kr., svarende til 23 %, der dækker over en mindre årlig udbetaling over to år.

Ordningen yder tilskud til minivådområder mhp. at opfylde landbrugets miljømålsætninger. Minivådområder er en rensende foranstaltning, der etableres i forlængelse af markdræn mhp. at skabe sedimentation og iltfattige forhold forud for vandets udstrømning til vandmiljøet. Der gives tilskud til hhv. etablering, erhvervelse og vedligehold af areal til minivådområder. Alle fysiske og juridiske personer kan søge om tilskud til projekter, hvor minivådområdets drænopland overvejende er beliggende inden for egnede eller potentielt egnede områder med et indsatsbehov for reduktion af kvælstof.

Biologisk mangfoldighed

Minivådområderne vil mindske udvaskning af næringsstoffer og pesticider, hvilket kan forbedre den biologiske mangfoldighed i recipienter nedstrøms. Med programforslagets udvidede tilsagnsramme følger en tilsvarende gunstig påvirkning af den biologiske mangfoldighed.

Vand

Etablering af minivådområderne er et konkret middel til reduktion af udledningen af kvælstof til vandmiljøet, idet der skabes iltfattige forhold, under hvilke nitrat omdannes til frit kvælstof¹⁴. Tilskud til minivådområder vurderes derfor at have en påvirkning på vandmiljøet, hvis omfang dog afhænger af de konkrete projekter, der vil modtage tilskud. Med programforslagets udvidede tilsagnsramme følger en tilsvarende gunstig påvirkning af vandmiljøet.

Materielle goder

Omlægning af landbrugsarealer til minivådområde vil have en påvirkning på de materielle goder, da arealerne ikke længere kan anvendes til dyrkning af afgrøder med mulighed for indtjening. Med programforslagets udvidede tilsagnsramme øges denne påvirkning af de materielle goder i landdistriktet.

¹⁴ Minivådområder – miljøeffekter. Oplandskonsulenterne (Landbrugsstyrelsen). ([link](#)).

Det vurderes, at hverken klima eller ressourceeffektivitet påvirkes væsentligt.

6.2 N-vådområder

Med programforslaget reduceres den økonomiske tilsagnsramme for den eksisterende ordning for N-vådområder med 165 mio. kr., svarende til 47 %.

Ordningen yder tilskud til vådområder, hvis formål er at reducere udledning og udvaskningen af kvælstof til søer, fjorde og indre farvande. N-vådområder er i modsætning til minivådområderne permanent vådgøring af store, sammenhængende arealer.

Der gives tilskud til forundersøgelse og etablering af N-vådområder samt evt. afværgeforanstaltninger. Kommuner og Naturstyrelsen kan ansøge om midler til forundersøgelser og senere til gennemførelse af N-vådområder. Herudover kan deltagende lodsejere ansøge om jordfordeling, køb/salg af projektjord eller arealkompensation.

Projekterne er underlagt nationalt fastsatte betingelser vedrørende arealets beliggenhed, områdernes beskaffenhed og tinglysning af arealernes nye funktion. N-vådområder skal som minimum være beliggende inden for områder udpeget med indsatsbehov for reduktion af kvælstofudledning til vandmiljøet. Projekterne kan desuden placeres, hvor det er hensigtsmæssigt at skabe bufferkapacitet i forbindelse med større nedbørsmængder med henblik på klimatilpasning.

Biologisk mangfoldighed

Ordningen understøtter, at landbrugsområder tages ud af drift. Dette påvirker den biologiske mangfoldighed i de berørte områder, idet der derved skabes bedre rammer for, at fauna og flora kan etablere og brede sig. Dette sker dels ved at arealernes fysiske påvirkning ekstensiveres, dels ved at der ikke gødskes eller sprøjtes med pesticider. Vådområderne vil mindske udvaskningen af specielt kvælstof, og dette kan forbedre den biologiske mangfoldighed i recipienter nedstrøms. Med programforslagets reducerede tilsagnsramme følger en tilsvarende reduktion i midlerne til at opnå sådan gunstig påvirkning af den biologiske mangfoldighed.

Vand

Etablering af N-vådområder er et konkret middel til reduktion af udledningen af kvælstof til vandmiljøet, idet der skabes iltfattige forhold, under hvilke nitrat omdannes til frit kvælstof gennem denitrifikation¹⁵. Herudover kan forbuddet mod gødskning og sprøjtning tillige bevirke, at der udledes mindre fosfor og pesticid nedstrøms. Med programforslagets reducerede tilsagnsramme følger en reduktion i midlerne til at opnå sådan gunstig påvirkning vandmiljøet.

¹⁵ Kvælstof og fosfor vådområder. Miljøstyrelsens hjemmeside. ([link](#))

Klimatiske faktorer

Omlægning af jorder til vådområder kan reducere udledningen af drivhusgasser – særligt hvis de placeres på kulstofholdige jorder. Når lavbundsgrunde udtørres ved dræning og pløjning, vil kulstoffet blive udledt til atmosfæren som CO₂. Ved at vådgøre jordene vil kulstof i højere grad forblive bundet i jorden, hvormed udledningen reduceres¹⁶. Vådgøring af jordene kan føre til øget udledning af metan, hvilket øger drivhuseffekten. Såfremt N-vådområderne etableres på areal, der i dag anvendes til konventionelt landbrug, kan ekstensivering endvidere bevirke, at der anvendes mindre kunstgødning med højt klimaaftryk. Samlet set vurderes vådområderne at føre til lavere udledning af drivhusgasser på de konkrete arealer. Med programforslagets reducerede tilsagnsramme følger en tilsvarende reduktion i midlerne til at opnå sådan gunstig påvirkning af klima.

Materielle goder

Etablering af et nyt permanent vådområde i det åbne land vil som udgangspunkt altid påvirke de materielle goder på den givne lokalitet, idet anvendelsen af jorden indskrænkes. Områder egnet til N-vådområder er ofte for våde til at drive højeffektivt landbrug, men i det omfang de anvendes til landbrugsdrift, vil omlægning til N-vådområde have en påvirkning på de materielle goder i form af en tabt mulighed for dyrkning af afgrøder med indtjening. Med ordningen gives der årligt tilskud mhp. at reducere det økonomiske tab fra de indskrænkede materielle goder forbundet med permanente omlægning af arealerne. Således faciliterer ordningen projekter, der påvirker materielle goder, samtidig med at den afværger de økonomiske konsekvenser deraf. Med programforslagets reducerede tilsagnsramme mindskes denne påvirkning af de materielle goder i landdistriktet.

Det vurderes, at ordningen ikke påvirker ressourceeffektivitet væsentligt.

6.3 Naturprojekter på kulstofrige jorder (lavbundsprojekter)

Med programforslaget skifter den eksisterende ordning for lavbundsprojekter navn til "naturprojekter på kulstofrige jorder". Samtidig øges den økonomiske tilsagnsramme betydeligt med 286 mio. kr., svarende til 319 %.

Ordningen giver tilskud til lavbundsprojekter mhp. at mindske udledning af drivhusgasser og skabe naturforbedringer. Med ordningen ydes der tilskud til forundersøgelse og etablering af lavbundsprojekter, evt. afværgeforanstaltninger samt arealbaseret tilskud over 20 år for at afstå landbrugsdrift på arealerne permanent.

Naturstyrelsen og kommuner kan være projektejere og ansvarlige for gennemførelse af lavbundsprojekter. Med programforslaget udgår et tidligere krav om, at minimum 75 % af projektarealet skal være beliggende på kulstofrige lavbundsgrunde med mindst 6 pct. organisk kulstof. Alle projekter skal dog fortsat leve op til nationalt fastsatte krav til minimumseffekt for drivhusgasreduktion, hvilket i

¹⁶ Kulstofrige lavbundsgrunde – forslag til ny model for effektiv regulering og vådlægning. Klimarådet. 2020.

praksis forudsætter, at projektet i væsentligt omfang udføres på kulstofrige lavbunds-jorder, der vådgøres aktivt. Således vurderes ændringen ikke at medføre en væsentlig ændring i miljøpåvirkning.

Projekterne kan desuden være beliggende inden for udpegede områder med indsatsbehov for reduktion af kvælstof til vandmiljøet. Projekterne kan endvidere bidrage til at understøtte Natura 2000-direktiverne, når de gennemføres i tilknytning til Natura 2000-områder og derved bidrager til at udvide eller understøtte naturtyper og artslevesteder.

Biologisk mangfoldighed

Ordningen understøtter, at landbrugsområder udtages permanent af drift. Dette vil have en påvirkning på den biologiske mangfoldighed i de berørte områder, idet der derved skabes rammer for at fauna og flora kan både etablere og brede sig. Dette sker dels ved at arealerne ekstensiveres, dels ved at der ikke gødskes eller sprøjtes med pesticider. Vådområder vil tillige mindske udvaskning og udledning af næringsstoffer og sprøjtegifte, hvilket kan forbedre den biologiske mangfoldighed i vandrecipienter nedstrøms.

Vand

Udtagning og ekstensivering af kulstofrige jorder indenfor områder med såkaldt indsatsbehov for kvælstof vil reducere udledningen af kvælstof til vandmiljøet, idet der skabes iltfattige forhold, under hvilke nitrat omdannes til frit kvælstof. Herudover kan ekstensivering af lokaliteten tillige bevirke, at der tilføres og udvaskes mindre fosfor og pesticid.

Klimatiske faktorer

Dykning af specielt lavtliggende kulstofholdige jorder er en kilde til udledning af drivhusgasser, idet der frigives CO₂, når jordene drænes. Ved at vådgøre og ekstensivere landbrugsdriften af disse områder, vil jordens kulstof i højere grad forblive bundet, hvormed udledningen af drivhusgasser til atmosfæren reduceres. Såfremt projekterne etableres på areal, der i dag anvendes til konventionelt landbrug, kan ekstensiveringen endvidere bevirke, at der anvendes mindre kunstgødning med højt klimaaftryk.

Materielle goder

Overordnet set vil etablering af en ny permanent anvendelse i det åbne land altid påvirke de materielle goder på den givne lokalitet, idet jorden hér fremadrettet ikke kan benyttes til andre formål. Områder egnet til lavbundsprojekter er nogle gange for våde til at drive højeffektivt landbrug, men idet omfang de anvendes til landbrugsdrift, vil omlægning og ekstensivering på de lavtliggende landbrugsjorder påvirke de materielle goder i form af en indskrænket mulighed for at anvende lokaliteten til økonomisk set mere produktive formål. Der kan søges om årligt arealtilskud til lavbundsprojekter mhp. at reducere det økonomiske tab fra de indskrænkede materielle goder forbundet med omlægning og tinglysning af arealerne. Således faciliterer ordningen projekter, der påvirker materielle goder, samtidig med at den afværger de økonomiske konsekvenser deraf.

Det vurderes, at ordningen ikke påvirker ressourceeffektivitet væsentligt.

6.4 Biomasseslæt på kulstofrige jorde

Med programforslaget etableres der en ny ordning for biomasseslæt på kulstofrige jorde med en økonomisk tilsagnsramme på 97 mio. kr.

Ordningen er en arealbaseret tilskudsordning, som har til formål at fremme en ekstensiv drift af kulstofrige landbrugsarealer mhp. at reducere udledningen af drivhusgasser og kvælstof. Ordningen har endvidere til formål at bidrage til en gradvis udpining af næringsstofindholdet i jorden, og kan dermed bidrage til begrænse fosfortab og metanudslip ved senere permanent udtagning og vådlægning af arealerne. Ordningen er således en forberedende indsats til en senere permanent udtagning og et tilbud til landbrugere, som endnu ikke er klar til at opgive driften på deres jorder permanent, men som gerne vil gøre en indsats på deres kulstofrige arealer. Med ordningen stilles der krav om slæt (slåning og bortfjernelse af biomasse) samt krav om plantedække og ingen tilførsel af gødning.

Biologisk mangfoldighed

Med ordningen støttes ekstensiv drift af kulstofrige landbrugsarealer, hvilket kan have en positiv påvirkning på den biologiske mangfoldighed. Ordningen har dog i praksis en begrænset effekt, idet der kun gives tilskud til en etårig periode.

Vand

Med ordningen ekstensiveres kulstofrige landbrugsjorder, så der ikke må gødes, og der skal ske fjernelse af biomasse. Ekstensiveringen vil medføre både en fjernelse og reduceret tilførsel af næringsstoffer til jorden, der dermed ikke nedsiver til grundvand og afstrømmer til recipienter nedstrøms. Ordningen er ment som en forberedende indsats til en senere permanent udtagning og vådlægning, hvilket kan reducere udledningen af specielt kvælstof yderligere gennem denitrifikation.

Klimatiske faktorer

Ordningen for bioslæt er bl.a. en forberedende indsats til en senere permanent udtagning og vådlægning af arealerne. Gennem en gradvis udpining af næringsstofindholdet i jorden, kan metanudslip begrænses ved senere permanent udtagning og vådlægning af arealerne. Set i sammenhæng med ordningen for naturprojekter på lavbundsjorder kan ordningen for biomasseslæt altså bidrage til en næringsstofudpining af lavbundsjorder forud for en evt. senere vådlægning, der samlet set kan reducere den i dag forekommende udledning af drivhusgasser betydelig. Såfremt der med ordningen sikres biomasseslæt på areal, der i dag anvendes til konventionelt landbrug, kan ekstensiveringen endvidere bevirke, at der anvendes mindre kunstgødning med højt klimaaftryk.

Materielle goder

Omlægning af landbrugsarealer til ekstensiv drift vil påvirke de materielle goder, da arealerne ikke længere kan anvendes til dyrkning af afgrøder med mulighed for indtjening. Ordningen faciliterer således projekter, der påvirker materielle goder, samtidig med at den afværger de økonomiske konsekvenser deraf.

Ressourceeffektivitet

Med ordningen skabes der økonomiske rammer for, at biomasse fra kulstofholdige lavbundsjorder høstes. Denne biomasse kan bl.a. anvendes til bioraffinering og bioforgasning, hvilket vil bidrage til ressourceeffektiviteten i landdistriktet. Set i sammenhæng med ordningen for bioraffinering kan ordningen for biomasseslæt påvirke cirkulering af ressourcer i landdistriktet.

6.5 Pleje af græs- og naturarealer

Med programforslaget ændres den eksisterende ordning vedrørende græsning eller slæt af græs- og naturarealer med en høj naturværdi. Ændringen omfatter et nedsat mindstekrav til græsningstrykket fra 1,2 SK/ha til 0,3 SK/ha og en forøgelse af den økonomiske tilsagnsramme med 217 mio.kr., svarende til 322 %.

Formålet med ordningen er at beskytte og forbedre biotopforholdene og biodiversiteten. Dette gøres ved at sikre, at visse prioriterede arealer bliver drevet med en ekstensiv landbrugsmæssig drift med årlig afgræsning eller slæt. Der kan søges tilskud inden for en særlig udpegning i Natura 2000-områder og på HNV-arealer (High Nature Value) uden for den særlige udpegning i Natura 2000 samt vådområder og lavbundsarealer. Ændringen gør det muligt for landbrugere at have ekstensiv sommergræsning uden at søge om dispensation, og samtidig bliver det lettere for landbrugere at etablere helårsgræsning.

Biologisk mangfoldighed

Nedsat mindstekrav til græsningstrykket vil skabe bedre vækstbetingelser og levevilkår for plante- og dyrearter på de lysåbne græs- og naturarealer samt reduceret risiko for overgræsning, hvilket har en positiv betydning for biodiversiteten, som får forbedrede betingelser for at overleve og sprede sig.

Det vurderes, at ordningen ikke påvirker vand, klimatiske faktorer, materielle goder og ressourceeffektivitet væsentligt.

6.6 Sikring af natura 2000-skov

Med programforslaget øges den økonomiske tilsagnsramme med ca. 9 mio. kr., svarende til en stigning på 52 %.

Formålet med ordningen er at understøtte aktiviteter, der fremmer biodiversiteten i de privatejede skove, og som ligger ud over de almindelige forpligtigelser i skovloven eller anden lovgivning. Tilskud til skov med biodiversitet bidrager bl.a. til implementeringen af Natura 2000-direktiverne. I tilskudsordningen kan der gives tilskud til følgende aktiviteter i skovene:

- > Bevaring af store træer til naturligt henfald
- > Ekstensiv skovdrift, herunder naturlig foryngelse og stævning, reduceret jordbearbejdning, fremme af karakteristiske og hjemmehørende træarter og bevaring af dødt ved mm.
- > Forberedelse til skovgræsning
- > Forberedelse til naturlig vandstand og tilskud til naturlig vandstand

- > Rydning af uønsket opvækst
- > Særlig indsats for arter

Biologisk mangfoldighed

Tilskud til bevaring af store træer, ekstensiv skovdrift, skovgræsning, naturlig vandstand, rydning af uønsket vækst og indsatser overfor særlige arter vil have påvirkning på de konkrete arealers biologiske mangfoldighed gennem skabelse af en mere varieret skov med flere og mere uforstyrrede levesteder.

Vand

Generelt er bæredygtig skovdrift i det åbne land en måde at sikre sprøjte- og gødningsfrie zoner over grundvandsforekomster. Den konkrete ordning vurderes dog at have begrænset påvirkning heraf, idet den er rettet imod drift af eksisterende skov – ikke etablering af ny.

Klimatiske faktorer

Ekstensivering af skovdriften bevirker, at der i mindre omfang foretages hugst, hvormed skovens kulstof i højere grad bibeholdes i træerne. Endvidere vil etablering af naturlig vandstand i skove bevirke, at den biologiske omsætning af organiske sedimentter med dertilhørende udledning af drivhusgasser begrænses, samt at der sker øget ophobning af kulstof i skovbunden.

Det vurderes, at ordningen ikke påvirker materielle goder og ressourceeffektivitet væsentligt.

6.7 N2000 Rydning/Hegning

Med programforslaget øges den økonomiske tilsagnsramme med ca. 34 mio. kr., svarende til en stigning på 134 %, der udmøntes over en 2-årig periode.

Formålet med ordningen er at give tilskud til ikke-produktionsfremmende investeringer i form af rydning af tilgroede arealer og forberedelse til afgræsning. Investeringerne skal sikre eller forbedre bevaringsstatus for naturtyper og arter på inden for Natura 2000-områder, overdrev samt i naturnationalparker. Afgræsning er mange steder en forudsætning for at fastholde en rig og lysåben natur.

Biologisk mangfoldighed

Øget tilskud til rydning og forberedelse til afgræsning af arealer inden for bl.a. Natura 2000-områder vil have en positiv påvirkning på den biologiske mangfoldighed. Ved at tage landbrugsarealer eller tilgroede arealer tages ud af drift for at etablere sammenhængende naturområder skabes flere lysåbne naturarealer, som giver sårbare naturtyper mulighed for at udvikle og brede sig og skaber bedre vækstbetingelser og levevilkår for mange plante- og dyrearter.

Vand

Tilskud til rydning af tilgroede arealer og forberedelse til afgræsning kan have en positiv påvirkning på vandmiljø og grundvand i de tilfælde, hvor de arealer, der skal anvendes til afgræsning, tages ud af den traditionelle landbrugsdrift. Omlægning af landbrugsarealer til ekstensiv drift vil reducere tilførsel af næringsstoffer til vandmiljøet og grundvandet.

Det vurderes, at ordningen ikke påvirker klimatiske faktorer, materielle goder og ressourceeffektivitet væsentligt.

6.8 Økologisk arealtilskud

Med programforslaget udgår den eksisterende ordning for økologisk arealtilskud, svarende til en reduktion i tilskud på 248 mio. kr. Den planlægges erstattet af en ny ordning i den kommende CAP-plan, der ikke indgår i nærværende miljøvurdering, men som beskrives nærmere i afsnit 7.6 om kumulative påvirkninger.

Ordningen har til formål at dække meromkostninger forbundet med økologisk drift i forhold til konventionel drift samt omkostningerne forbundet med omlægning. Overordnet set bevirker overgangen fra konventionel til økologisk drift, at der på den enkelte bedrift ikke må anvendes kunstgødning, samt at der ikke må bekæmpes ukrudt, skadedyr og sygdomme med pesticider.

Med ordningen ydes der arealbaseret tilskud til af arealer, der er omlagt eller under omlægning til økologisk drift mhp. at fremme økologisk fødevarerproduktion. Tilskud kan søges af aktive landbrugere, ejere eller forpagtere af jord, under forudsætning af, ansøger er autoriserede økologiske landbrugere, eller landbrugere der har ansøgt om autorisation til økologisk jordbrug.

Der er en forventning om, at ordningen reintroduces i den kommende CAP-plan – beskrevet under kumulative påvirkninger i afsnit 7.6. Denne forventning er dog ikke del af beslutningsgrundlaget for Landdistriktsprogram 2022 og kan således ikke medregnes i vurderingen heraf.

Biologisk mangfoldighed

Med den nuværende ordning ydes der tilskud til, at flere landbrug i Danmark kan overgå til og vedholdes med økologisk drift. Selvom ukrudt, skadedyr og sygdomme fortsat bekæmpes på økologiske bedrifter vha. f.eks. mekaniske metoder for at sikre højst muligt udbytte, vil den afværgede sprøjtning med pesticider i overvejende grad bevirke, at der skabes bedre forhold for visse typer fauna og flora. Med programforslagets annullering af tilskudsordningen, mindskes det økonomiske incitament til at omlægge til og vedholde økologisk landbrug med den dertilhørende gunstige påvirkning af den biologiske mangfoldighed.

Vand

Anvendelse af naturgødning på en økologisk bedrift skønnes at have en reducere effekt på udvaskningen af kvælstof, der dog afhænger af lokale forhold og dyrkningspraksis¹⁷. Overgangen til økologi bevirker endvidere, at der ikke sprøjtes med pesticider, der kan nedrive til grundvand og udstrømme i det øvrige vandmiljø. Med programforslagets annullering af tilskudsordningen, mindskes det økonomiske incitament til at omlægge til og vedholde økologisk landbrug med den dertilhørende gunstige påvirkning af vandmiljøet.

Klimatiske faktorer

Omlægning af konventionel drift til økologisk drift påvirker landbrugernes driftsforhold og derfor også den tilknyttede udledning af drivhusgasser. Tages der udgangspunkt i dansk praksis på tværs af driftsgrene konkluderer DCA¹⁸, at omlægning til økologi har en reducerer udledningen af drivhusgasser med 1,2-2 ton CO₂-ækv./ha, når CO₂-lagringen i jordens kulstofpulje medregnes. Disse forskelle udjævnes, hvis der i stedet ses på udledningen per kilo færdigt landbrugsprodukt, grundet det ofte lavere arealmæssige udbytte fra økologisk drift. Hertil skal der dog regnes, at konventionel drift i højere grad ofte er afhængigt af importerede hjælperstoffer med høj klimabelastning såsom foderprotein og kunstgødning, der bidrager med sekundær klimabelastning.

Materielle goder

Målt på udbytte per dyrket ha. giver økologiske arealer gennemsnitligt set et mindre udbytte end tilsvarende konventionelle arealer – dette er dog forskelligt fra afgrøde til afgrøde. Isoleret set faciliterer ordningen således en reduktion af produktiviteten på de berørte arealer mod økonomisk kompensation. Med programforslagets annullering af tilskudsordningen, mindskes det økonomiske incitament til at omlægge til og vedholde økologisk landbrug med den dertilhørende påvirkning af materielle goder.

Det vurderes, at ordningen ikke påvirker ressourceeffektivitet væsentligt.

6.9 Økologisk investeringsstøtte

Med programforslaget øges den økonomiske tilsagnsramme for den eksisterende ordning for økologisk investeringsstøtte med 30 mio. kr., svarende til 75 %.

Ordnningen yder tilskud til investering i aktiver i det primære økologiske jordbrug, som primært kan forbedre produktiviteten i forskellige økologiske driftsgrene, ved f.eks. at øge effektiviteten, det økologiske areal eller produktionen for den enkelte økologiske landbrugsbedrift. Der gives tilskud til både mark, gartneri-, og staldinvesteringer i form af nye teknologier, som har en positiv økonomisk effekt. Det er dog en forudsætning, at ansøger er økolog eller er under omlægning til økolog.

¹⁷ Omlægning til økologi har faldende effekt på landbrugets kvælstofudvaskning. DCA – National Center og Fødevarer og Jordbrug. 2020. ([link](#)).

¹⁸ Omlægning til økologi reducerer landbrugets klimagasser i Danmark. DCA – National Center og Fødevarer og Jordbrug. 2020. ([link](#)).

Biologisk mangfoldighed

Den reducerede sprøjtning med pesticider ved økologisk landbrug bevirker, at der skabes bedre betingelser for fauna og flora på økologiske end på konventionelle bedrifter. Med ordningen ydes der tilskud til teknologier, der kan facilitere endnu bedre betingelser. Derved påvirker ordningen biologisk mangfoldighed.

Materielle goder

Målt på udbytte er økologiske arealer gennemsnitligt set mindre effektive end konventionelt dyrkede arealer. Med ordningen ydes der tilskud til investering i teknologier, der kan øge eksisterende bedrifters produktivitet og derved påvirke områdets materielle goder i form af øget udbytte, sparede ressourcer og dermed merindtjening.

Det vurderes, at ordningen ikke påvirker vand, klimatiske faktorer og ressourceeffektivitet væsentligt.

6.10 Målettet kvælstofregulering

Med programforslaget øges den økonomiske tilsagnsramme for den eksisterende ordning for målettet kvælstofregulering med 550 mio. kr., svarende til 289 %. Tilsagnsrammen udmøntes over 4 år, hvilket betyder, at der i 2022-2025 er en sammenlignelig årlig tilsagnsramme som i 2021.

Med ordningen ydes der tilskud til reduktion af kvælstofudledning til vandmiljøet fra landbruget fra områder med et såkaldt indsatsbehov i medfør af det Europæiske Vandrammedirektiv, der forpligter Danmark til at reducere udledningen af næringsstoffer fra især landbruget betydeligt.

Tilskud skal sikre, at landbrugerne kompenseres for ekstraomkostninger og indkomsttab som følge af kvælstofreducerende indsatser såsom efter- og mellemafgrøder, tidlig såning, energiafgrøder og braklagte randzoner langs vandløb og søer. Tilskud kan søges af landbrugere, ejere eller forpagtere, hvis arealer ligger i område med indsatsbehov for kvælstofreduktion.

Biologisk mangfoldighed

Braklægning og randzoner langs vandløb og søer bevirker, at arealerne får bedre rammer for mangeartet flora og fauna på den pågældende lokalitet, ligesom at den dertilhørende reduktion i udledningen af næringsstoffer til vandmiljøet kan give bedre forhold for akvatiske arter. I det omfang ordningen medfører, at der braklægges flere arealer, vil den påvirke den biologiske mangfoldighed.

Vand

Ordningen har til formål at sikre kompensation for en lang række indsatser, der sikrer reduktion af kvælstof til vandmiljøet. Ordningen vil således påvirke vandmiljøet, idet omfang dens kompensationsmuligheder faciliterer en øgning af indsatsen ift. krav, der afstedkommer af anden lovgivning.

Klimatiske faktorer

Nedsat kvælstofudvaskning reducerer potentialet for denitrifikation og dermed indirekte lattergasudledning. For brakalternativerne, der har lavere kvælstofnorm end et standard-kornsædskifte, vil den sparede kvælstofmængde desuden reducere lattergasudledninger fra udbragt gødning. Ekstensiveringen kan endvidere bevirke, at der anvendes mindre kunstgødning med højt klimaaftryk.

Materielle goder

Med ordningen ydes der tilskud til ændring af driften af landbrug såsom omlægning til energiafgrøder eller etablering af braklagte randzoner langs vandløb og søer. Sådanne indsatser medfører en inddækning af det samlede areal til fødevarer- og foderproduktion. Omvendt vil etablering af efterafgrøder og tidlig såning, som der historisk er bevilget flere tilsagn til en f.eks. braklægning, ikke påvirke arealernes materielle goder væsentligt. Ordningen kan således påvirke materielle goder, men omfanget heraf afhænger af de senere konkrete projekter og aktiviteter, der modtager tilskud.

Det vurderes, at ordningen ikke påvirker ressourceeffektivitet væsentligt.

6.11 Grøn bioraffinering

Med programforslaget introduceres der en ny ordning indenfor den eksisterende foranstaltning om udviklingsprojekter, der øremærker 15 mio. kr. i tilskud til grøn bioraffinering, der udmøntes over 3 år.

Bioraffinering er på nuværende tidspunkt en dyr teknologi med stort potentiale. Forsimplet handler bioraffinering om at behandle rest- eller lavkvalitetsprodukter fra land- og skovbrug såsom halm, træ, græs, gylle og husdyrgødning samt bioaffald fra fødevarerproduktion og husholdning mhp. at udvinde højværdiprodukter såsom foderprotein og bioethanol forud for eksempelvis videre forgasning.

Tilskudsordningen fokuserer på teknologien grøn bioraffinering, som primært kan udvinde grønne proteiner fra afgrøder, som græs, kløvergræs, lupin, ærter m.fl. til brug i foder og fødevarer. Til dette formål er der brug for plejede arealer med et højt proteinindhold. I processen skabes en række biprodukter, som kan indgå til andre formål, hvilket understøtter en cirkulær produktion og økonomi.

Tilskudsordningens hovedformål er at understøtte samarbejde omkring modnings- og planlægningsaktiviteter samt at udvikle teknologi, praksisser og processer indenfor grøn bioraffinering. Aktiviteterne skal forberede senere egentlige etableringsprojekter til grøn bioraffinering, som påtænkes igangsat i den kommende CAP-periode, der ikke vurderes i nærværende miljørapport, men som der beskrives i afsnit 7.6 om kumulative påvirkninger. Modningsprojekterne er vigtige for at understøtte, at de senere etableringsprodukter er økonomisk levedygtige.

Klimatiske faktorer

Udviklingen af grøn bioraffinerings teknologi kan bevirke, at der kan produceres grønne proteiner lokalt, fremfor at de importeres over store afstande, som det er tilfældet med sojaprodukter i dag. Teknologien rummer dog også andre muligheder for produktion af bioethanol, der kan erstatte fossile olieprodukter i forbrændingsprocesser. Med tilskud til udvikling af grøn bioraffinering påvirker ordningen således klimatiske faktorer ved at facilitere udviklingen af produkter, der kan erstatte produkter med højt CO₂-aftryk.

Materielle goder

Grøn bioraffinering har potentiale til at anvende lokalt produceret græs, kløvergræs og andre proteinafgrøder til høj kvalitetsprodukter for på den måde at skabe merværdi. Således kan ordningen bidrage til en forøgelse af de materielle goder i landdistriktet.

Ressourceeffektivitet

Grøn bioraffinering har potentiale til at anvende lokalt produceret græs, kløvergræs og andre proteinafgrøder til høj kvalitetsprodukter for på den måde at skabe merværdi. Denne lokale produktion er en forøgelse af ressourceeffektiviteten, idet den har potentiale til at reducere import af foderproteiner og fossile brændstoffer. Ordningen påvirker herved ressourceeffektiviteten i landdistriktet.

Det vurderes, at ordningen ikke påvirker miljøfaktorerne biologisk mangfoldighed og vand væsentligt.

7 Miljøvurdering

I dette kapitel konkluderes der på tværs af de ændrede tilskudsordninger i en vurdering af, hvordan programforslaget samlet set må forventes at påvirke de fem miljøfaktorer. Vurderingen bygger på gennemgangen af de ændrede ordninger (kapitel 6), der er opsummeret i Tabel 7-1 nedenfor.

Det ses af Tabel 7-1, at det ikke er muligt at vurdere omfanget af ordningernes påvirkning, da det afhænger af de konkrete projekter, som der senere vil modtage tilskud, herunder deres geografiske placering, omfang og regulering.

Tilskudsordning	Biologisk mangfoldighed	Vand	Klimatiske faktorer	Materielle goder	Ressourceeffektivitet
Minivådområder					
N-vådområder					
Naturprojekter på kulstofrige jorder					
Bioslæt på kulstofrige jorder					
Pleje af græs- og naturarealer					
Sikring af N2000-skov					
Rydning og afgrænsning i N2000					
Økologisk arealtilskud					
Økologisk investeringsstøtte					
Målrettet kvælstofregulering					
Grøn bioraffinering					

Tabel 7-1 Skematisk overblik over hvordan programforslagets ændring af ordninger påvirker de fem miljøfaktorer. En gul markering betyder, at ordningen og ændringer deraf påvirker en miljøfaktor, men at omfanget ikke kan vurderes på programforslagets overordnede niveau.

7.1 Biologisk mangfoldighed

Med programforslaget gives der tilskud til ekstensivering af landbrug på prioriterede lokaliteter. Dette kommer specielt til udtryk på kulstofrige jorder, hvor tilsagsrammen øges for lavbundsprojekter og hvor der etableres en ny ordning for biomasseslæt. Der sikres endvidere midler til målrettet kvælstofregulering de næste 4 år frem, hvor igennem der blandt andet kan kompenseres for braklægning af marker. Desuden sikres der øgede midler til minivådområder i form af en reduceret årlig ramme over 2 år. Med ekstensivering følger mindre gødsning, mindre sprøjtning med pesticider, mindre industriel landbrugsaktivitet og mindre monokultur af planter på arealerne. Dette fremmer overordnet set biologisk mang-

foldighed på det berørte arealer. Dertil kommer en mindre udledning af næringsstoffer og pesticider til vandmiljøet, hvilket kan forbedre den biologiske mangfoldighed i vandløb, søer og kystnære farvande.

Planforslaget reducerer tilsagnsrammen for N-vådområder, og vil således i mindre omfang end det tidligere program understøtte denne typer projekter og dets naturkvaliteter. Denne reduktion skal dog ses i sammenhæng med en samlet set øget ramme til ekstensiverende aktiviteter såsom naturprojekter og bioslæt på kulstofrige lavbundsjorder, der qua deres størrelse evt. tilknytning til Natura 2000-arealer må forventes føre betydelige naturkvaliteter med sig, og som der nogle gange er geografisk sammenfaldende med arealerne til netop N-vådområder. Således vurderes det, at reduktionen af tilskudsmidler til N-vådområder ikke fører til en indskrænket indsats for den biologiske mangfoldighed.

Med programforslaget ændres der endvidere på ordninger, hvis sigte er at forbedre eksisterende natur i landdistriktet. Med et reduceret krav til græsningstryk og en væsentlig øget tilsagnsramme sikres der bedre vilkår for at modtage tilskud til græsning af naturarealer, ligesom der øges tilskud til græsning af Natura 2000-områder, overdrev samt i naturnationalparker. Med græsning skabes der bedre vækst- og levebetingelser for lysåben natur. Der sikres endvidere øget tilskud til biodiversitetsfremmende naturindsats i privatejede skove.

Med programforslaget bortfalder ordningen for arealtilskud til økologi, der har til formål at sikre omlægning og drift af økologiske arealer. Rammen for investeringsstøtte til udvikling af økologiske bedrifter øges, men samlet set vil programforslaget reducere støtten til økologi og incitamentet til ikke at sprøjte med pesticider, hvilket isoleret set skaber forringede vilkår for biologisk mangfoldighed – særligt ift. bestøvere. Ordningen påtænkes videreført i den kommende CAP-periode, men dette er ikke del af vedtagelsen af programforslaget og er derfor afgrænset fra miljøvurderingen.

Samlet set vurderes programforslaget at bidrage til skabelse af bedre betingelser for biologisk mangfoldighed på kulstofrige jorder, områder omfattet af indsatsbehov for kvælstof samt i eksisterende naturområder. Omvendt reduceres understøttelsen af et sprøjtefrit landbrug udenfor disse områder.

7.2 Vand

Med programforslaget reduceres tilsagnsrammen for N-vådområder, hvis primære formål er at reducere udvaskningen af næringsstoffer til vandløb, søer og kystvand. Dette vil isoleret set resultere i mindre økonomisk incitament til etablere sådanne renseforanstaltninger. Sideløbende med dette sikres der dog midler til minivådområder de næste 2 år og målrettede kvælstofregulering over de næste 4 år gennem en væsentligt øget økonomisk ramme. Tillige øges tilsagnsrammen for lavbundsprojekter, der vil medføre lavere udvaskning af kvælstof – specielt når disse placeres i områder med indsatsbehov for kvælstof.

Med programforslaget øges der midler til ekstensiverende aktiviteter såsom bioslæt, græsning, og braklægning. Sådanne indsatser vurderes at medføre en reduceret udvaskning af næringsstoffer og pesticider til grundvandet, i det omfang de erstatter konventionelt landbrug. Omvendt bortfalder ordningen for arealtilskud til økologi, der har til formål at sikre omlægning og drift af økologiske arealer. Rammen for investeringsstøtte til udvikling af økologiske bedrifter øges, men samlet set vil programforslaget reducere tilskud til økologi og dermed incitamentet til ikke at sprøjte med pesticider. Isoleret set skaber denne prioritering forringet beskyttelse af grundvandet.

Samlet set vurderes programforslaget at bidrage til reduktion i udledningen af næringsstoffer og pesticider til vandmiljøet fra lavbundslande, områder omfattet af indsatsbehov for kvælstof samt i eksisterende naturområder. Omvendt reduceres støtten til et sprøjtefrit landbrug udenfor disse områder.

7.3 Klimatiske faktorer

Med programforslaget sker der en væsentlig forøgelse af muligheden for tilskud til ekstensivering og vådlægning af kulstofholdige lavbundslande, der i dag står for en betydelig udledning af drivhusgasser. Dette sker gennem en væsentlig udvidelse af den eksisterende tilskudsordning for lavbundsprojekter, der spiller sammen med en ny forberedende ordning for bioslæt. Modsat reduceres tilsagnsrammen for N-vådområder, der tillige bidrager positivt i klimaregnskabet. Lavbundsprojekter på kulstofrige jorder må dog objektivt set betragtes som en mere målrettet og forventeligt mere omkostningseffektiv indsats, idet der fokuseres på jorder med særligt højt kulstof og særlig stor klimaudledning i dag.

Med programforslaget øges rammen til naturprojekter i privatejede skove, hvilket afstedkommer mindre omfang af hugst, hvormed skovens kulstof i højere grad bibeholdes i træerne. Endvidere vil etablering af naturlig vandstand i skove føre til reduceret udledning fra – samt øget oplag af – kulstof i skovbunden.

Med programforslaget understøttes der en række ekstensiverende aktiviteter i form af lavbundsprojekter, bioslæt og målrettet kvælstofregulering. I det omfang disse aktiviteter foregår på arealer, der i dag er omfattet af landbrugsdrift, vil de afstedkomme reduceret udledning af drivhusgasser fra de konkrete arealer som følge af den ophørte landbrugsdrift og den dertilhørende reducerede anvendelse af kunstgødning, pesticider, foderproteiner og andre importerede hjælpestoffer. Det er dog muligt, at dette skaber sekundær af udledning fra kompenserende produktion på arealer andetsteds. Den reducerede støtte til økologi vurderes at kunne påvirke klimatiske faktorer på samme måde, altså med ekstensivering af drift og reduktion af importerede hjælpeprodukter men potentielle afledte påvirkninger fra afledt kompenserende produktion andetsteds.

Med programforslaget etableres der en ny ordning for tilskud til udviklingsprojekter inden for grøn bioraffinering, der potentielt kan omdanne restprodukter fra landdistrikterne til højværdiprodukter såsom bioethanol, foderproteiner og energi, og på den måde overflødigøre import af produkter med højt klimaaftryk.

Samlet set vurderes programforslaget at bidrage til reduceret klimapåvirkning i landdistriktet gennem indsatser, der reducerer den direkte udledning af drivhusgasser fra kulstofrige jorder og skovarealer såvel som den indirekte udledning fra landbrugets hjælpeprodukter såsom foderproteiner, kunstgødning og pesticider.

7.4 Materielle goder

Programmets tilskudsordninger vedrører i udtalt grad ekstensivering og omlægning af landbrugsarealer, der i dag huser materielle goder i form af landbrugsproduktion. Ordningerne for lavbundsprojekter, bioslæt og målrettet kvælstofregulering understøtter isoleret set en ekstensivering af landbrugsarealer med tilhørende tab af materielle goder, som der så med tilskudsordningerne kompenseres for. Omvendt vil den reducerede tilskud til N-vådområder og økologi bevirke, at de eksisterende materielle goder på de berørte arealer i højere grad bibeholdes. Udvides forståelsen af materielle goder til at omfatte den bredere anvendelse af arealer, vurderes det, at de ekstensiverende tilskudsordninger kan bidrage med andre materielle goder end økonomiske i form af herlighedsværdi, mulighed for rekreativ udfoldelse og grundvandsbeskyttelse.

Med programforslaget foreslås der øget ramme til investeringer i teknologi med potentiale for at øge de materielle goder i landdistriktet. Det drejer sig om den økologiske investeringsstøtte, der er rettet mod mark-, gartneri-, og staldinvesteringer, der kan øge den enkelte bedrifts produktivitet. Det drejer sig tillige om tilskud til udviklingsprojekter inden for grøn bioraffinering, der kan understøtte mere lokal produktion af grønne proteiner.

Samlet set vurderes programforslaget at understøtte ekstensiverende aktiviteter, der reducerer landdistriktets produktivitet mod til gengæld at skabe andre goder i form af herlighedsværdi, rekreativ udfoldelse, mv. Derudover understøtter programforslaget investeringer i teknologi, der kan øge de materielle goder.

7.5 Ressourceeffektivitet

Programforslaget omfatter en overordnet investering i ressourceeffektiviteten i landdistriktet gennem de to nye ordninger for hhv. bioraffinering og biomasseslæt.

Grøn bioraffinering har potentiale til at anvende lokalt produceret græs, kløvergræs og andre proteinafgrøder til høj kvalitetsprodukter for på den måde at skabe merværdi. Denne lokale produktion er en forøgelse af ressourceeffektiviteten, idet den har potentiale til at reducere import af foderproteiner og fossile brændstoffer. Ordningen understøttes af den nye ordning for bioslæt, der foruden at fjerne næringsstoffer fra lavbundslande kan bidrage med biomasse til bioraffinering.

7.6 Kumulative påvirkninger

Landdistriktsprogram 2022 kan ikke ses som en enkeltstående støttemulighed i år 2022, idet det bygger videre på tilskudsordninger fra det tidl. Landdistriktsprogram 2014-2020 med forlængelse til 2021, ligesom det fra 2023 erstattes af den kommende CAP-plan, der udmønter EU's nye fælles landbrugspolitik i perioden 2023-2027. CAP-planen har lignende formål som den nuværende landbrugs- og landdistriktspolitik, herunder at:

- › fremme en intelligent, robust og modstandsdygtig landbrugssektor
- › styrke miljøbeskyttelsen og klimaindsatsen
- › styrke den socioøkonomiske struktur i landområderne

Programforslaget lægger sporene ud for den kommende planperiode, og derfor afspejler det prioriteringer og forventninger til CAP-planen. Ved flere af de prioriteringer, der er foretaget, er der set på tværs af programforslaget og den forventede CAP-plan mhp. at skabe synergi mellem de to perioder. Dette kommer bl.a. til udtryk i ordningen for økologisk arealtilskud, der udgår med programforslaget. Den eksisterende ordning er med forskudt udbetaling, således at der kan anmodes om udbetalinger året efter, der er søgt. Ansøgninger om tilsagn fra 2021 kan således blive udbetalt i 2022. Med CAP-planen planlægges der fra 2023 at etablere ordningen som en ny etårig tilskudsordning, hvor udbetaling sker samme år, som landbrugeren ansøger om tilskud. Denne ændring betyder, at der ikke vil være behov for at give nye tilsagn i 2022, da udbetalingerne på disse tilsagn først vil kunne begynde fra 2023, hvor den kommende ordning vil dække fra. Med den påtænkte planlægning for CAP-planen vil der således i praksis ikke nødvendigvis blive oplevet reducerede muligheder for økologistøtte, som følge af at ordningen for økologisk arealtilskud udgår af det miljøvurderede programforslag for 2022.

Tillige afspejler flere af prioriteringerne forudgående forhold i medfør af landdistriktsprogram 2014-2020 med forlængelse til 2021. Dette er bl.a. tilfældet med den særligt store tilsagnsramme for pleje af græs- og naturarealer, der skyldes, at mange af de tidligere givne tilsagn på ordningen udløber i 2021. Den ramme, der afsættes i 2022, afspejler et ønske om en opretholdelse af det eksisterende hektarniveau på pleje af græs- og naturarealer. Beløbene varierer blot fra år til år, da det er forskelligt, hvor mange tidligere tilsagn der udløber og derfor skal finansieres for at opretholde arealet. Herved er den væsentligt øgede tilsagnsramme ikke nødvendigvis lig med, at der med godkendelse af programforslaget etableres et større areal på ordningen end hidtil.

Programforslaget vil således agere sammen med både tidligere og eksisterende programmer og planer som en samlet understøttende prioritering af produktion og miljøbeskyttelse i landdistriktet.

Herudover er det muligt, at de enkelte projekter med tilskud fra landdistriktsprogrammet kan agere kumulativt sammen med andre projekter på lokalt plan, eller at de enkelte tilskudsordninger kan agere sammen med andre muligheder for at opnå privat eller offentlig støtte.

De kumulative påvirkninger, som landdistriktsprogrammet kan medføre i kombination med øvrige tilskudsordninger, vil afhænge af, hvordan landdistriktsprogrammet udmøntes og hvilke andre tilskud, der ydes. Den konkrete kumulative påvirkning kan derfor ikke vurderes på dette niveau.

7.7 Afbødende foranstaltninger

I henhold til Miljøvurderingslovens bilag 4, pkt. g, skal miljørapporten indeholde oplysninger om planlagte foranstaltninger for at undgå, begrænse eller opveje væsentlig negativ indvirkning på miljøet ved programmets gennemførelse.

Generelt er ordningerne udarbejdet under hensyntagen til, hvordan potentielt afledte og uønskede effekter kan undgås gennem indarbejde afbødende tiltag. Det er ikke muligt at vurdere på programforslagets overordnede niveau, om de ændrede tilskudsordninger fører til væsentlige miljøpåvirkninger, idet påvirkningens omfang afhænger af art, omfang og geografiske placering af de projekter, som der senere gives tilskud til i medfør af programforslaget. De med programmet støttede aktiviteter vil i vidt omfang kræve tilladelser efter anden lovgivning ved etablering, og det må derfor forventes, at uønskede miljøpåvirkninger vil blive reguleret i den konkrete sagsbehandling af hvert enkelt projekt.

Det vurderes derfor, at vedtagelse af programforslaget ikke nødvendiggør særskilte afværgende foranstaltninger.

7.8 Overvågning

I henhold til § 12, stk. 4 i miljøvurderingsloven skal myndigheden overvåge de væsentlige miljøpåvirkninger af programmets gennemførelse.

Om de med programmet støttede projekter i tilstrækkeligt omfang understøtter de nationale målsætninger og modsvarer udfordringerne med biologisk mangfoldighed og vandmiljøets tilstand vil blive overvåget i regi af de statslige natur- og vandplaner. Tilsvarende gør sig gældende for klimatiske faktorer og ressourceeffektivitet, hvor der i tiltagende grad monitoreres, om regeringens målsætninger og de tilknyttede internationale forpligtelser imødekommes med de planlagte indsatser – herunder i udmøntningen af landdistriktsmidlerne. Slutteligt er der EU-monitorering af, om landdistriktsmidlerne med programforslaget udmøntes efter hensigten.

Det vurderes derfor, at vedtagelse af programforslaget ikke nødvendiggør særskilt overvågning.

8 Miljømålsætninger

I dette kapitel vurderes der på, om programforslaget understøtter strategier og handleplaner, hvis målopfyldelse skønnes at kunne blive påvirket – se afsnit 3.4.

8.1 Beskrivelse af strategier og handleplaner

8.1.1 Biologisk mangfoldighed

Habitatdirektivet

EU's Habitatdirektiv om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter forpligter EU's medlemslande til at bevare udvalgte naturtyper og arter, der er karakteristiske, sjældne eller truede i EU. Habitatdirektivet omfatter mere end 200 naturtyper og 700 arter af planter og dyr. Af dem findes ca. 60 naturtyper og mere end 100 arter i Danmark. Habitatdirektivet forpligter EU's medlemslande til at udpege særlige bevaringsområder, de såkaldte habitatområder.

Natura 2000-planer

Natura 2000-planerne¹⁹ er en samlet plan for, hvordan fremgangen i vores Natura 2000-områder sikres. Der er udarbejdet naturplaner for 250 naturområder, og hver plan indeholder en langsigtet målsætning for naturen i området og en indsats, der skal gennemføres i planperioden (2022-27). De 250 planer omfatter såkaldte Natura 2000-områder.

Natura 2000-planerne 2016-21 har fokus på:

- > Sikring af naturpleje
- > Færdiggørelse og sikring af indsats fra planperioden 2009-2015
- > Sammenhæng i naturen
- > Levesteder for ynglefugle og bekæmpelse af invasive arter.

Naturplan Danmark

Naturplan Danmark²⁰ er regeringens konkrete indsats til at skabe en rigere natur, hvor naturområder, vilde dyr og planter trives i skovene, i det åbne land, på havet og i søer og vandløb. Det skal blandt andet ske ved at skabe store, sammenhængende og mere robuste naturområder. De konkrete indsatser er udtryk for en fokuseret naturpolitik, der beskytter naturen.

Naturplan Danmark har fokus på:

- > Mere plads og mere sammenhæng i naturen
- > Styrket indsats for vilde planter og dyr
- > Bedre muligheder for fællesskab gennem naturoplevelser og friluftsliv

¹⁹ Natura 2000-plan for Danmark 2016-21. Naturstyrelsen. 2016. ([link](#)).

²⁰ Naturplan Danmark – Vores fælles natur. Regeringen. 2014. ([link](#)).

8.1.2 Vand

Vandrammedirektivet

EU's vandrammedirektiv fastlægger rammerne for beskyttelsen af vandløb og søer, overgangsvande (flodmundinger, laguner o.l.), kystvande og grundvand i alle EU-lande. Direktivet fastsætter en række miljømål og opstiller overordnede rammer for den administrative struktur for planlægning og gennemførelse af tiltag og for overvågning af vandmiljøet, herunder at:

- > forebygge yderligere forringelse, beskytte og forbedre vandøkosystemernes tilstand og, hvad angår deres vandbehov, også tilstanden for jordbaserede økosystemer og vådområder, der er direkte afhængige af vandøkosystemerne
- > fremme bæredygtig vandanvendelse baseret på langsigtet beskyttelse af tilgængelige vandressourcer
- > sigte mod forøget beskyttelse og forbedring af vandmiljøet bl.a. gennem specifikke foranstaltninger til progressiv (vedvarende) reduktion af udledninger, emissioner og tab af prioriterede stoffer og ophør eller udfasning af udledninger, emissioner og tab af prioriterede farlige stoffer
- > sikre progressiv reduktion af forurening af grundvand og forhindre yderligere forurening heraf
- > bidrage til at afbøde virkningerne af oversvømmelser og tørke

Vandområdeplanerne

Vandområdeplanerne er en samlet plan i medfør af EU's vandrammedirektiv for at forbedre det danske vandmiljø. De skal sikre renere vand i Danmarks kystvande, søer, vandløb og grundvand i overensstemmelse med EU's vandrammedirektiv. Vandområdeplanerne for anden planperiode er baseret på en opdatering og videreførelse af vandplanerne for første planperiode og gælder 2015 – 2021.

Nitratdirektivet

EU's Nitratdirektiv²¹ har til formål at beskytte vandkvaliteten i hele Europa ved at fremme godt landmandskab, der forebygger og nedbringer den forurening af grundvand og overfladevand, som forårsages af nitrater fra landbruget.

Nitrathandlingsprogram

Det Danske Nitrathandlingsprogram²² er Danmarks nationale program i forhold til EU's Nitratdirektiv fra 1991. Det Danske Nitrathandlingsprogram omfatter en pakke med forskellige foranstaltninger, hvorpå den miljømæssige regulering af landbrugssektoren udføres. Formålet er at forbedre fødevarer- og landbrugserhvervets mulighed for at øge den primære produktion og eksporten, styrke konkurrenceevnen – i det rette samspil med beskyttelsen af natur og miljø.

Pesticidstrategien

Pesticidstrategien²³ bygger på en langvarig og målrettet indsats for at nedbringe pesticidbelastningen i Danmark. Strategien er samtidig Danmarks nationale handlingsplan for bæredygtig anvendelse af pesticider. Det overordnede formål er at

²¹ EU's nitratdirektiv. Europakommissionen. 2010. ([link](#)).

²² Det danske nitrathandlingsprogram. Miljøstyrelsen. 2017. ([link](#)).

²³ Pesticidstrategien 2017 – 2021. Miljøstyrelsen. 2017. ([link](#))

brugen af pesticider skal begrænses mest muligt, og at belastningen fra pesticider for natur, miljø og sundhed skal minimeres.

8.1.3 Klimatiske faktorer

Den danske klimalov

I 2020 vedtog Folketinget Den danske klimalov. Formålet med loven er, at Danmark skal reducere udledningen af drivhusgasser i 2030 med 70 pct. i forhold til niveauet i 1990, og at Danmark opnår at være et klimaneutralt samfund senest i 2050. Med klimaloven bliver reduktionsmålene således juridisk bindende. Klimaloven har målsætninger om, at:

- > Danmark skal være foregangsland i den internationale klimaindsats
- > Indfrielsen af klimamål skal ske så omkostningseffektivt som muligt
- > Danmark skal vise, at der kan laves en grøn omstilling og samtidig bibeholdes et stærkt velfærdssamfund, hvor sammenhængskraften og den sociale balance sikres.
- > De tiltag, der skal anvendes for at reducere udledningen af drivhusgasser, skal medføre reelle indenlandske reduktioner, men samtidig skal det sikres, at danske tiltag ikke blot flytter hele drivhusgasudledningen uden for Danmarks grænser.

8.1.4 Ressourceeffektivitet

Strategi for cirkulær økonomi

Strategi for cirkulær økonomi er regeringens målsætninger for en bæredygtig vækst ved brugen af naturressourcer og design af produkter på en måde, så råvarer, der er udvundet, anvendes fornuftigt og så mange gange som muligt. Strategien indeholder 15 initiativer som er følgende:

- > 1. Fremme cirkulær forretningsudvikling i SMV'er
- > 2. Etablere én indgang til det offentlige for cirkulære forretningsmodeller
- > 3. Udvide adgangen til finansiering af cirkulære forretningsmodeller
- > 4. Understøtte digitale cirkulære muligheder ved kommercielt brug af data og challenges
- > 5. Indarbejde cirkulær økonomi i produktpolitikken
- > 6. Øge dansk deltagelse i europæisk arbejde med cirkulære standarder
- > 7. Fremme cirkulære indkøb
- > 8. Øge fokus på totaløkonomi i offentlige indkøb
- > 9. Fremme mere ensartet indsamling af husholdningsaffald
- > 10. Skabe lige vilkår på markedet for affald og genanvendte råvarer
- > 11. Liberalisere håndteringen af elektronikaffaldet
- > 12. Pulje til håndtering af reguleringsmæssige barrierer for cirkulær økonomi
- > 13. Udvikle en frivillig bæredygtighedsklasse
- > 14. Udbrede selektiv nedrivning
- > 15. Få mere værdi ud af biomassen

Den Europæiske grønne pagt – "European Green Deal"

Den europæiske grønne pagt²⁴ er en handlingsplan, som led i EU's ønske om at være klimaneutral i 2050, der har til formål at fremskynde effektiv brug af ressourcer ved at fremme cirkulære økonomi, genopbygge biodiversitet og mindske forurening. Handlingsplanen forudsætter blandt andet:

- > Investering i miljøvenlige teknologier
- > Fremskynde innovation i industrien
- > Udfasning af kulstofbaserede brændstoffer i energisektoren
- > Fremskynde renere, billigere og sundere former for transport i den private og offentlige sektor
- > Sikre at bygninger er mere energieffektive
- > Arbejde med internationale partnere omkring at forbedre globale miljøstandarder

8.1.5 FN's verdensmål

FN's Verdensmål²⁵ udgør 17 konkrete mål og 169 delmål, som forpligter FN's 193 medlemslande til at afskaffe fattigdom og sult i verden, reducere uligheder samt sikre god uddannelse og bedre sundhed til alle, anstændige jobs og bæredygtig økonomisk vækst. De 17 verdensmål er som følger:

- > 1. Afskaf fattigdom
- > 2. Stop sult
- > 3. Sundhed og trivsel
- > 4. Kvalitets uddannelse
- > 5. Ligestilling mellem kønnene
- > 6. Rent vand og sanitet
- > 7. Bæredygtig energi
- > 8. Anstændige jobs og økonomisk vækst
- > 9. Industri, innovation og infrastruktur
- > 10. Mindre ulighed
- > 11. Bæredygtige byer og lokalsamfund
- > 12. Ansvarligt forbrug og produktion
- > 13. Klimaindsats
- > 14. Livet på havet
- > 15. Livet på land
- > 16. Fred retfærdighed og stærke institutioner
- > 17. Partnerskaber for handlinger

²⁴ A European Green Deal. Europakommissionen. ([link](#)).

²⁵ FN's verdensmål for bæredygtig udvikling. UNDP. ([link](#)).

8.2 Vurdering af strategier og handleplaner

Strategi / Plan	Relevante målsætninger	Vurdering
Biologisk mangfoldighed flora og fauna		
Habitatdirektivet	<ul style="list-style-type: none"> > Bevare udvalgte naturtyper og arter. 	Programforslaget understøtter Naturplan Danmark, de danske natura 2000-planer og det øvrige arbejde med at efterleve habitatdirektivet ved at øge tilskud til ny natur samt naturpleje gennem bl.a. lavbundsprojekter, bioslæt, græsning, mv.
Natura 2000-planer	<ul style="list-style-type: none"> > Sikring af naturpleje > Sammenhæng i naturen > Levesteder for ynglefugle > Bekæmpelse af invasive arter 	
Naturplan Danmark	<ul style="list-style-type: none"> > Mere plads og mere sammenhæng i naturen > Styrket indsats for vilde planter og dyr > Bedre muligheder for fællesskab gennem naturoplevelser og friluftsliv 	
Vand		
Vandrammedirektivet	<ul style="list-style-type: none"> > Beskytte og forbedre vandøkosystemernes tilstand > Reducere og forhindre yderligere forurening af grundvand 	Programforslaget understøtter Vandrammedirektivet, Vandområdeplanerne, Nitratdirektivet og Nitrathandlingsprogrammet gennem øget tilskud til ekstensiverende aktiviteter på lavbundsjord og med områder med indstatsbehov for kvælstof.
Vandområdeplaner	<ul style="list-style-type: none"> > Beskytte kystvande, søer, vandløb og grundvand 	
Nitratdirektivet	<ul style="list-style-type: none"> > Beskytte vandkvalitet gennem godt landmandskab, der forebygger og nedbringer landbrugets forurening med nitrat 	
Nitrathandlingsprogrammet	<ul style="list-style-type: none"> > Forbedre mulighed for at øge den primære produktion og eksporten samt styrke konkurrenceevnen i samspil med beskyttelsen af natur og miljø. 	
Pesticidstrategien	<ul style="list-style-type: none"> > Nedbringelse af pesticidbelastningen i Danmark. 	Programforslaget understøtter ikke Pesticidstrategien, da økologisk arealtilskud bortfalder
Klimatiske faktorer		
Klimaloven	<ul style="list-style-type: none"> > Reducere udledning af drivhusgasser med 70 % i 2030 > Opnå klimaneutralitet i 2050 	Programforslaget understøtter Klimaloven med nye ordninger for bioraffinering og biomasseslæt, samt med øget tilskud til udtagning af lavbundsjordder.

Ressource effektivitet		
Strategi for cirkulær økonomi	<ul style="list-style-type: none"> > Styrke virksomhederne som drivkraft for den cirkulære omstilling > Et velfungerende marked for affald og genanvendte råvarer 	Programforslaget understøtter Strategi for cirkulær økonomi og den Europæiske Grønne Pagt med de nye ordninger for grøn bioraffinering og biomas-seslæt.
Europæiske grønne pagt	<ul style="list-style-type: none"> > Investering i miljøteknologi og innovation hermed > Udfasning af fossile brændstoffer i energisektoren 	
FN's verdensmål		
FN's Verdensmål	<ul style="list-style-type: none"> > 6. Rent vand og sanitet > 7. Bæredygtig energi > 13. Klimaindsats > 14. Livet på havet > 15. Livet på land 	<p>Programforslaget understøtter flere af FN's Verdensmål.</p> <p>Verdensmålene 6 og 14 understøttes gennem tilskud til aktiviteter, der reducerer udledning af forurening til vandmiljøet.</p> <p>Verdensmålene 7 og 13 understøttes af tilskud til bioraffinering, bioslæt og udtagning af lavbunds-jorder.</p> <p>Verdensmål 15 understøttes af øget tilskud til ny natur samt naturpleje gennem bl.a. lavbundsprojekter, bioslæt og græsning.</p>

Tabel 8-1 Vurdering af landdistriktsprogram 2022 i forhold til strategier og planer indenfor miljørapportens udvalgte miljøfaktorer.